

SIEDMA KNIHA PROCESY

I. časť

SÚDNE KONANIA VO VŠEOBECNOSTI

Kán. 1400 - § 1. Predmetom súdneho konania:

1. je vymáhanie alebo ochrana práv fyzických alebo právnických osôb, alebo vyhlasovanie právnych skutočností;
2. sú delikty vzhľadom na uloženie alebo vyhlásenie trestu.

§ 2. Avšak kontroverzie vzniknuté z úkonu administratívnej moci možno predložiť iba predstavenému alebo administratívne tribunálu.

Kán. 1401 - Cirkev vlastným a výlučným právom rozsudzuje:

1. kauzy, ktoré sa vzťahujú na veci duchovné a s duchovnými súvisiace;
2. porušovanie cirkevných zákonov a všetko, čo má povahu hriechu, keď ide o určenie viny a uloženie cirkevných trestov.

Kán. 1402 - Všetky tribunály Cirkvi sa riadia nasledujúcimi kánonmi pri neporušení noriem tribunálov Apoštolského stolca.

Kán. 1403 - § 1. Kauzy kanonizácie Božích sluhov sa riadia osobitným pápežským zákonom.

§ 2. V týchto kauzách sa okrem toho uplatňujú predpisy tohto Kódexu, kedykoľvek sa v osobitnom pápežskom zákone odkazuje na univerzálne právo alebo ide o normy, ktoré sa zo samej povahy veci vzťahujú aj na tieto kauzy.

I. titul

KOMPETENTNÉ FÓRUM

Kán. 1404 - Prvý Stolec nikto nesúdi.

Kán. 1405 - § 1. Iba sám Rímsky veľkňaz má právo súdiť v kauzách, o ktorých sa hovorí v kán. 1401:

1. tých, ktorí zastávajú najvyšší štátny úrad;
2. otcov kardinálov;
3. legátov Apoštolského stolca a v trestných kauzách biskupov;
4. iné kauzy, ktoré sám prevzal do svojho súdneho konania.

§ 2. Sudca nemôže rozhodovať o úkone alebo listine, ktoré zvláštnou formou potvrdil Rímsky veľkňaz, ak tomu nepredchádzal jeho mandát.

§ 3. Rímskej róte je vyhradené súdiť:

1. biskupov v sporových záležitostiach pri zachovaní predpisu kán. 1419 § 2;
2. opáta prímasa alebo opáta predstaveného mníšskej kongregácie a najvyššieho moderátora rehoľných inštitútov pápežského práva;
3. diecézy alebo iné cirkevné osoby buď fyzické alebo právnické, ktoré nemajú iného predstaveného než Rímskeho veľkňaza.

Kán. 1406 - § 1. Keď sa poruší kán. 1404 úkony a rozhodnutia sa považujú za nevykonané.

§ 2. V kauzách, o ktorých sa hovorí v kán. 1405, nekompetencia iných sudcov je absolútna.

Kán. 1407 - § 1. V prvej inštancii nemôže byť nikto predvolaný na súd, ak to nie je pred cirkevným sudcom, ktorý je kompetentný na základe jedného z titulov, ktoré sú stanovené v kán. 1408-1414.

§ 2. Nekompetencia sudcu, na ktorého sa nevzťahuje ani jeden z týchto titulov, sa nazýva relatívna.

§ 3. Žiadateľ sa drží fóra predvolanej stránky; ak má pozvaná stránka viaceré fóra, výber fóra sa ponecháva žiadateľovi.

Kán. 1408 - Ktokoľvek môže byť predvolaný na súd pred tribunál svojho trvalého alebo prechodného bydliska.

Kán. 1409 - § 1. Potulný má fórum v mieste, kde sa aktuálne zdržiava.

§ 2. Ten, koho ani trvalé, ani prechodné bydlisko, ani miesto pobytu nie je známe, môže byť predvolaný na súd na fóre žiadateľa, len keď nie je naporúdzi iné zákonné fórum.

Kán. 1410 - Z dôvodu umiestnenia veci môže byť stránka predvolaná na súd pred tribunál miesta, kde sa sporná vec nachádza, kedykoľvek je žiadosť zameraná na vec, alebo ide o odňatú vec.

Kán. 1411 - § 1. Z dôvodu zmluvy môže byť stránka predvolaná na súd pred tribunál miesta, kde bola zmluva uzavretá, alebo musí byť splnená, ak si stránky zhodne nezvolili iný tribunál.

§ 2. Ak sa kauza týka záväzkov, ktoré pochádzajú z iného titulu, stránka môže byť predvolaná na súd pred tribunál miesta, kde záväzok vznikol, alebo kde ho treba splniť.

Kán. 1412 - V trestných kauzách môže byť obvinený, hoci je neprítomný, predvolaný na súd pred tribunál miesta, kde bol delikt spáchaný.

Kán. 1413 - Stránka môže byť predvolaná na súd:

1. v kauzách, ktoré sa týkajú spravovania, pred tribunál miesta, kde sa spravovanie vykonáva;
2. v kauzách, ktoré sa vzťahujú na dedičstvá alebo nábožné odkazy, pred tribunálom posledného trvalého alebo prechodného bydliska alebo pobytu podľa normy kán. 1408-1409 toho, o ktorého dedičstvo alebo nábožný odkaz ide, ak nejde len o vykonanie odkazu, ktoré sa má posudzovať podľa riadnych noriem kompetencie.

Kán. 1414 - Z dôvodu spojitosti má jeden a ten istý tribunál v tom istom procese rozsúdiť kauzy navzájom spojené, ak tomu neprekáža predpis zákona.

Kán. 1415 - Ak sú dva alebo viaceré tribunály rovnako kompetentné, právo rozsúdiť kauzu má z dôvodu predstihu ten, ktorý predvolanú stránku skôr zákonne predvolal.

Kán. 1416 - Konflikty o kompetenciu medzi tribunálmi, ktoré podliehajú tomu istému odvolaciemu tribunálu, rieši tento tribunál; ak nepodliehajú tomu istému odvolaciemu tribunálu, Apoštolská signatúra.

II. titul

ROZLIČNÉ STUPNE A DRUHY TRIBUNÁLOV

Kán. 1417 - § 1. Každý veriaci má na základe primátu Rímskeho veľkňaza právo svoju kauzu sporovú alebo trestnú na ktoromkoľvek stupni súdneho konania a v ktoromkoľvek štádiu sporu predložiť na rozsúdenie Svätému stolcu, alebo ju tam uviesť.

§ 2. Obrátenie na Apoštolský stolec však okrem prípadu odvolania nepozastavuje vykonávanie jurisdikcie sudcu, ktorý už začal kauzu súdiť; ten preto môže pokračovať v súdnom konaní až do vynesenia konečného rozsudku, ak Apoštolský stolec sudcovi neoznámil, že kauzu prevzal.

Kán. 1418 - Každý tribunál má právo požiadať o pomoc iný tribunál na vyšetrenie kauzy, alebo na doručenie spisov.

I. kapitola

TRIBUNÁL PRVEJ INŠTANCIE

1. článok

SUDCA

Kán. 1419 - § 1. V každej diecéze a pre všetky kauzy, ktoré právo výslovne nevyňalo, sudcom prvej inštancie je diecézny biskup, ktorý môže vykonávať súdnu moc osobne alebo cez iných podľa nasledujúcich kánonov.

§ 2. Ale ak ide o práva alebo časné majetky právnickej osoby, reprezentovanej biskupom, v prvom stupni súdi odvolací tribunál.

Kán. 1420 - § 1. Každý diecézny biskup je povinný ustanoviť súdneho vikára, čiže oficiála s riadnou mocou súdiť, odlišeného od generálneho vikára, ak sa pre veľkosť diecézy alebo malý počet káuz neodporúča niečo iné.

§ 2. Súdny vikár tvorí s biskupom jeden tribunál, ale nemôže súdiť kauzy, ktoré biskup vyhradzuje pre seba.

§ 3. Súdnemu vikárovi sa môžu prideliť pomocníci, ktorí sa nazývajú pridelení súdni vikári alebo viceoficiáli.

§ 4. Súdny vikár ako aj pridelení súdni vikári musia byť kňazi bezúhonnej povesti, doktori kánonického práva alebo aspoň licenciáti, ktorí majú najmenej tridsať rokov.

§ 5. Keď je biskupský stolec uprázdnený, ich úloha nezaniká ani diecézny administrátor ich nemôže odvolať; keď však príde nový biskup, potrebujú potvrdenie.

Kán. 1421 - § 1. Biskup má v diecéze ustanoviť diecéznych sudcov, ktorí majú byť klerici.

§ 2. Konferencia biskupov môže dovoliť, aby za sudcov boli ustanovení aj laici, z ktorých jeden, ak je to potrebné, môže byť vybraný na zostavenie kolégia.

§ 3. Sudcovia majú byť bezúhonnej povesti, doktori alebo aspoň licenciáti kánonického práva.

Kán. 1422 - Súdny vikár, pridelení súdni vikári a ostatní sudcovia sa vymenúvajú na určitý čas pri zachovaní predpisu kán. 1420 § 5 a môžu byť odvolaní iba zo zákonného a vážneho dôvodu.

Kán. 1423 - § 1. Viacerí diecézni biskupi môžu so schválením Apoštolského stolca pre svoje diecézy po dohode ustanoviť jediný tribunál prvej inštancie namiesto diecéznych tribunálov, o ktorých sa hovorí v kán. 1419-1421; v tomto prípade skupine týchto biskupov alebo biskupovi, ktorého určia, patria všetky moci, ktoré má diecézny biskup voči svojmu tribunálu.

§ 2. Tribunály, o ktorých sa hovorí v § 1, môžu byť ustanovené buď pre akékoľvek kauzy alebo len pre niektoré druhy káuz.

Kán. 1424 - Samosudca si môže na akomkoľvek súdnom konaní pribrať za poradcov dvoch prísediacich, klerikov alebo laikov bezúhonného života.

Kán. 1425 - § 1. Kolégiovému tribunálu troch sudcov sa pri zamietnutí opačného zvyku vyhradzujú:

1. sporové kauzy, týkajúce sa: a) záväzku posvätnej vysviacky; b) manželského zväzku pri zachovaní predpisov kán. 1688 a 1690;

2. trestné kauzy, týkajúce sa: a) deliktov, ktoré môžu prinášať so sebou trest prepustenia z klerického stavu; b) uloženia alebo vyhlásenia exkomunikácie.

§ 2. Biskup môže ťažšie alebo závažnejšie kauzy zveriť súdu troch alebo piatich sudcov.

§ 3. Súdny vikár má na rozsúdenie jednotlivých káuz povolávať sudcov podľa ustanoveného poradia, ak biskup v jednotlivých prípadoch nestanovil ináč.

§ 4. Konferencia biskupov môže dovoliť, aby biskup na prvom stupni súdu, ak azda nie je možné zostaviť kolégium a kým táto nemožnosť trvá, zveril kauzy samosudcovi klerikovi, ktorý tam, kde je to možné, si má pribrať prísediaceho a audítora.

§ 5. Súdny vikár nemá už raz určených sudcov nahrádzať inými, ak na to nie je veľmi vážny dôvod, ktorý treba v dekréte uviesť.

Kán. 1426 - § 1. Kolégiový tribunál musí postupovať kolégiovo a rozsudky vynášať na základe väčšiny hlasov.

§ 2. Pokiaľ je to možné, musí mu predsedáť súdny vikár alebo pridelený súdny vikár.

Kán. 1427 - § 1. Ak je spor medzi rehoľníkmi alebo domami toho istého klerického rehoľného inštitútu pápežského práva, sudcom prvej inštancie, ak sa v konštitúciách neurčuje niečo iné, je provinciálny predstavený, alebo ak je to svojprávny mníšsky kláštor, miestny opát.

§ 2. Ak ide o sporovú vec medzi dvoma provinciami, v prvej inštancii bude súdiť najvyšší moderátor osobne alebo cez delegáta, pri neporušení odlišného predpisu konštitúcií; ak ide o spor medzi dvoma kláštorami, opát predstavený mníšskej kongregácie.

§ 3. Napokon, ak vznikne spor medzi fyzickými alebo právnickými osobami rozličných rehoľných inštitútov alebo aj toho istého klerického inštitútu diecézneho práva alebo laického inštitútu, alebo medzi rehoľnou osobou a svetským klerikom alebo laikom alebo nerehoľnou právnickou osobou, v prvej inštancii súdi diecézny tribunál.

2. článok

AUDÍTORI A SPRAVODAJCOVIA

Kán. 1428 - § 1. Sudca alebo predseda kolégiového tribunálu môže na vyšetovanie kauzy určiť audítora, ktorého vyberie alebo spomedzi sudcov tribunálu alebo spomedzi osôb, ktoré na túto úlohu schválil biskup.

§ 2. Biskup môže do úlohy audítora schváliť klerikov alebo laikov, ktorí majú vynikať dobrými mravmi, rozumnosťou a učenosťou.

§ 3. Úlohou audítora je, aby podľa sudcovho mandátu iba zhromaždil dôkazy a takto zhromaždené odovzdal sudcovi; môže však, kým sám vykonáva svoju úlohu, medzitým rozhodnúť, ktoré dôkazy a ako treba zhromaždiť, ak azda vznikne o tom otázka a ak tomu neprekáža mandát sudcu.

Kán. 1429 - Predseda kolégiového tribunálu musí spomedzi sudcov kolégia určiť jedného za ponensa čiže spravodajcu, ktorý má v zhromaždení sudcov referovať o kauze a písomne zostavovať rozsudky; ten istý predseda ho môže z oprávneného dôvodu nahradiť iným.

3. článok

PROMÓTOR SPRAVODLIVOSTI, OBHAJCA ZVÄZKU A NOTÁR

Kán. 1430 - Pre sporové kauzy, v ktorých môže byť ohrozené verejné dobro, a pre trestné kauzy sa má v diecéze ustanoviť promótor spravodlivosti, ktorý má povinnosť starať sa o verejné dobro.

Kán. 1431 - § 1. Posúdiť, či verejné dobro môže byť ohrozené alebo nie, je v sporových kauzách úlohou diecézneho biskupa, ak zásah promótoru spravodlivosti nie je zákonom prikázaný, alebo z povahy veci nie je zjavne potrebný.

§ 2. Ak v predchádzajúcej inštancii zasiahol promótor spravodlivosti, predpokladá sa, že jeho zásah je v ďalšom stupni nevyhnutný.

Kán. 1432 - Pre kauzy, v ktorých ide o neplatnosť posvätnej vysviacky alebo o neplatnosť či rozviazanie manželstva, má byť v diecéze ustanovený obhajca zväzku, ktorý má povinnosť predkladať a vykladať všetko, čo sa môže rozumne uviesť proti neplatnosti alebo rozviazaniu.

Kán. 1433 - V kauzách, v ktorých sa vyžaduje prítomnosť promótoru spravodlivosti alebo obhajcu zväzku, úkony sú neplatné, keď neboli predvolaní, ak sami, hoci nepredvolaní, neboli skutočne prítomní, alebo aspoň pred rozsudkom po prezretí spisov nemohli plniť svoju úlohu.

Kán. 1434 - Ak sa výslovne neurčuje niečo iné:

1. kedykoľvek zákon prikazuje, aby sudca vypočul stránky alebo jednu z nich, treba vypočuť aj promótoru spravodlivosti a obhajcu zväzku, ak sa zúčastňujú na súdnom konaní;
2. kedykoľvek sa vyžaduje žiadosť stránky na to, aby sudca mohol niečo rozhodnúť, tú istú účinnosť má žiadosť promótoru spravodlivosti alebo obhajcu zväzku, ktorí sa zúčastňujú na súdnom konaní.

Kán. 1435 - Úlohou biskupa je vymenovať promótoru spravodlivosti a obhajcu zväzku, ktorí majú byť klerici alebo laici bezúhonnej povesti, doktori alebo licenciáti kánonického práva, osvedčení v rozumnosti a horlivosti za spravodlivosť.

Kán. 1436 - § 1. Tá istá osoba, nie však v tej istej kauze, môže vykonávať úrad promótoru spravodlivosti a obhajcu zväzku.

§ 2. Promótor a obhajca môžu byť ustanovení tak pre všetky, ako aj pre jednotlivé kauzy; biskup ich však môže z oprávneného dôvodu odvolať.

Kán. 1437 - § 1. Na každom procese sa má zúčastniť notár, takže spisy, ktoré on nepodpísal, sa majú pokladať za neplatné.

§ 2. Spisy, ktoré vyhotovujú notári, majú verejnú hodnovernosť.

II. kapitola

TRIBUNÁL DRUHEJ INŠTANCIE

Kán. 1438 - Pri zachovaní predpisu kán. 1444 § 1, bod 1:

1. z tribunálu sufragánneho biskupa sa odvolanie podáva na tribunál metropolitu pri neporušení predpisu kán. 1439;

2. v kauzách, ktoré sa prerokávajú v prvej inštancii pred metropolitom, sa odvolanie podáva na tribunál, ktorý on so schválením Apoštolského stolca určil nastálo;

3. pre kauzy prerokúvané pred provinciálnym predstaveným, tribunál druhej inštancie je tribunál najvyššieho moderátora; pre kauzy prerokúvané pred miestnym opátom je tribunál opáta predstaveného mníšskej kongregácie.

Kán. 1439 - § 1. Ak je podľa normy kán. 1423 pre viaceré diecézy ustanovený jediný tribunál prvej inštancie, konferencia biskupov musí so schválením Apoštolského stolca ustanoviť tribunál druhej inštancie, ak všetky diecézy nie sú sufragánne tej istej arcidiecézy.

§ 2. Konferencia biskupov môže so schválením Apoštolského stolca ustanoviť jeden alebo viac tribunálov druhej inštancie aj okrem prípadov, o ktorých sa hovorí v § 1.

§ 3. Čo sa týka tribunálov druhej inštancie, o ktorých sa hovorí v § 1-2, konferencia biskupov alebo biskup, ktorého ona určila, majú všetky moci, ktoré patria diecéznemu biskupovi vzhľadom na jeho tribunál.

Kán. 1440 - Ak sa nezachová kompetencia z hľadiska stupňa podľa normy kán. 1438 a 1439, nekompetencia sudcu je absolútna.

Kán. 1441 - Tribunál druhej inštancie musí byť ustanovený tým istým spôsobom ako tribunál prvej inštancie. Ale ak podľa kán. 1425 § 4 na prvom stupni súdneho konania rozsudok vyniesol samosudca, tribunál druhej inštancie má postupovať kolégiovo.

III. kapitola

TRIBUNÁLY APOŠTOLSKÉHO STOLCA

Kán. 1442 - Rímsky veľkňaz je pre celý katolícky svet najvyšší sudca, ktorý súdi buď osobne, buď prostredníctvom riadnych tribunálov Apoštolského stolca, alebo cez sudcov, ktorých sám delegoval.

Kán. 1443 - Riadnym tribunálom, ktorý ustanovil Rímsky veľkňaz na prijímanie odvolaní, je Rímska róta.

Kán. 1444 - § 1. Rímska róta súdi:

1. v druhej inštancii kauzy, ktoré boli rozsúdené riadnymi tribunálmi prvej inštancie a Svätému stolcu sa predkladajú prostredníctvom zákonného odvolania;
2. v tretej alebo ďalšej inštancii kauzy, ktoré už rozsúdila Rímska róta alebo ktorékoľvek iné tribunály, ak sa vec nepovažuje za rozsúdenú.

§ 2. Tento tribunál súdi aj v prvej inštancii kauzy, o ktorých sa hovorí v kán. 1405 § 3, alebo iné, ktoré Rímsky veľkňaz z vlastného podnetu, alebo na žiadosť stránok prevzal pred svoj tribunál a zveril Rímskej róte; tieto kauzy súdi Rímska róta aj v druhej a ďalšej inštancii, ak v reskripte, ktorým sa jej zveruje úloha, nie je určené niečo iné.

Kán. 1445 - § 1. Najvyšší tribunál Apoštolskej signatúry rozsudzuje:

1. vymáhanie neplatnosti, žiadosti o navrátenie do pôvodného stavu a iné rekurzy proti rozsudkom Rímskej róty;
2. rekurzy v kauzách o stave osôb, ktoré Rímska róta odmietla prijať na nové prešetrenie;
3. námietky z podozrenia a iné kauzy proti audítorom Rímskej róty pre úkony vo vykonávaní ich úlohy;
4. konflikty o kompetenciu, o ktorých sa hovorí v kán. 1416.

§ 2. Tento tribunál rozhoduje spory, vzniknuté z úkonu cirkevnej administratívnej moci, ktoré jej boli legitímne predložené, iné administratívne kontroverzie, ktoré mu predkladá Rímsky veľkňaz alebo dikastéria Rímskej kúrie, a konflikty o kompetenciu medzi týmito dikastériami.

§ 3. Úlohou tohto Najvyššieho tribunálu okrem toho je:

1. dozerať na správne vykonávanie spravodlivosti, a ak je potrebné, zakročiť proti advokátom alebo zástupcom;
2. rozšíriť kompetenciu tribunálov;
3. napomáhať a schvaľovať zriaďovanie tribunálov, o ktorých sa hovorí v kán. 1423 a 1439.

III. titul

ZACHOVÁVANIE DISCIPLÍNY V TRIBUNÁLOCH

I. kapitola

POVINNOSTI SUDCOV A PRACOVNÍKOV TRIBUNÁLU

Kán. 1446 - § 1. Všetci veriaci, predovšetkým však biskupi, sa majú horlivo usilovať, aby sa sporom v Božom ľude pri neporušení spravodlivosti podľa možnosti vyhýbalo a aby sa čím skôr pokojne urovnali.

§ 2. Keď sudca na začiatku sporu, ale aj kedykoľvek inokedy, vidí, že je nejaká nádej na dobrý výsledok, nemá opomenúť stránky povzbudzovať a pomáhať im, aby sa spoločnou dohodou usilovali hľadať spravodlivé riešenie kontroverzie a má im na to ukázať vhodné cesty, využijúc na sprostredkovanie aj vážnych ľudí.

§ 3. Ak sa spor týka súkromného dobra stránok, sudca má uvážiť, či by sa kontroverzia nemohla osožne skončiť pokonaním, alebo výrokom rozhodcov podľa normy kán. 1713-1716.

Kán. 1447 - Kto sa v kauze zúčastnil ako sudca, promótor spravodlivosti, obhajca zväzku, zástupca, advokát, svedok alebo znalec, nemôže neskôr tú istú kauzu platne rozhodnúť v inej inštancii ako sudca, alebo v nej zastávať úlohu prísediaceho.

Kán. 1448 - § 1. Sudca nemá prijať na rozsúdenie kauzu, na ktorej má nejaký záujem z dôvodu pokrvnosti alebo príbuzenstva v ktoromkoľvek stupni priamej línie a až do štvrtého stupňa bočnej línie, alebo z dôvodu poručníctva a opatrovníctva, dôverného spolunažívania, veľkého nepriateľstva, alebo dosiahnutia zisku, či vyhnutia škode.

§ 2. Za tých istých okolností sa svojho úradu musia zdržať promótor spravodlivosti, obhajca zväzku, prísediaci a audítor.

Kán. 1449 - § 1. V prípadoch, o ktorých sa hovorí v kán. 1448, môže stránka odmietnuť sudcu, ak sa sám nevzdá.

§ 2. O odmietnutí rozhoduje súdny vikár; ak je sám odmietnutý, rozhoduje biskup, ktorý predsedá tribunálu.

§ 3. Ak je sudcom biskup a odmietnutie sa vznesie proti nemu, sám sa má zdržať súdenia.

§ 4. Ak sa odmietnutie vznesie proti promótorovi spravodlivosti, obhajcovi zväzku alebo proti iným pracovníkom tribunálu, o tejto námietke rozhoduje predseda kolégiového tribunálu alebo sám sudca, ak je samosudcom.

Kán. 1450 - Po prijatí odmietnutia sa musia vymeniť osoby, nie však stupeň súdu.

Kán. 1451 - § 1. Otázkou odmietnutia treba čo najrýchlejšie rozhodnúť po vypočutí stránok, promótoru spravodlivosti alebo obhajcu zväzku, ak sú účastní a sami neboli odmietnutí.

§ 2. Úkony, ktoré vykonal sudca predtým, ako bol odmietnutý, sú platné; tie však, ktoré vykonal po vznesení odmietnutia, musia byť zrušené, ak stránka o to požiada do desiatich dní od prijatia odmietnutia.

Kán. 1452 - § 1. V záležitostiach, ktoré sa týkajú iba súkromného záujmu, sudca môže postupovať iba na žiadosť stránky. Keď sa však kauza zákonne začala, sudca môže a musí postupovať aj z úradu v trestných kauzách a v iných, ktoré sa vzťahujú na verejné dobro Cirkvi alebo na spásu duší.

§ 2. Okrem toho sudca môže doplniť nedbanlivosť stránok pri predkladaní dôkazov alebo pri vznášaní námietok vždy, keď to považuje za potrebné, aby sa vyhlo veľmi nespravodlivému rozsudku, pri zachovaní predpisov kán. 1600.

Kán. 1453 - Sudcovia a tribunály sa majú starať, aby sa pri neporušení spravodlivosti všetky kauzy skončili čo najskôr a aby v tribunáli prvej inštancie netrvali dlhšie než rok a v tribunáli druhej inštancie dlhšie než šesť mesiacov.

Kán. 1454 - Všetci, ktorí tvoria tribunál alebo s ním spolupracujú, musia zložiť prísahu, že úlohu budú riadne a verne plniť.

Kán. 1455 - § 1. Sudcovia a pomocníci tribunálu sú povinní zachovávať úradné tajomstvo v trestnom konaní vždy, v sporovom konaní vtedy, ak z prezradenia nejakého procesného úkonu môže stránkam vzniknúť ujma.

§ 2. Tiež sú povinní vždy zachovávať tajomstvo o diskusii, ktorá je medzi sudcami kolégiového tribunálu pred vynesením rozsudku, ako aj o rozličných hlasovaniach a mienkach, ktoré tam boli prednesené, pri zachovaní predpisu kán. 1609 § 4.

§ 3. Dokonca, kedykoľvek je povaha kauzy alebo dôkazov taká, že z rozšírenia spisov alebo dôkazov je ohrozená povest' iných, alebo sa dáva podnet na roztržky, alebo vzniká pohoršenie či nejaká iná nepríjemnosť tohto druhu, sudca môže prísahou zaviazat' svedkov, znalcov, stránky a ich advokátov alebo zástupcov, aby zachovali tajomstvo.

Kán. 1456 - Sudcovi a všetkým pracovníkom tribunálu je zakázané z príležitosti súdneho konania prijímať akékoľvek dary.

Kán. 1457 - § 1. Kompetentná autorita môže primeranými trestami, nevylučujúc pozbavenie úradu, potrestať sudcov, ktorí odmietajú súdiť, hoci sú celkom iste a evidentne kompetentní, alebo sa bez akejkoľvek opory právneho predpisu vyhlasujú za kompetentných a súdia a rozhodujú kauzy, alebo porušujú zákon o zachovaní tajomstva, alebo zlomyseľne či z hrubej nedbanlivosti spôsobujú sporovým stránkam inú škodu.

§ 2. Tým istým sankciám podliehajú pracovníci a pomocníci tribunálu, ak svoj úrad zanedbávajú, ako sa vyššie uvádza; tých všetkých môže potrestať aj sudca.

II. kapitola

POSTUP PRI SÚDNOM KONANÍ

Kán. 1458 - Kauzy treba súdiť v tom poradí, v akom boli predložené a v protokole zapísané, ak niektorá z nich nevyžaduje rýchlejšie vybavenie než iné, čo však treba stanoviť osobitným dekrétom, v ktorom sú uvedené dôvody.

Kán. 1459 - § 1. Proti chybám, ktoré môžu spôsobiť neplatnosť rozsudku, možno namietať v ktoromkoľvek štádiu alebo stupni súdneho konania a takisto ich môže sudca vyhlásiť z úradu.

§ 2. Okrem prípadov, o ktorých sa hovorí v § 1, odkladné námietky, najmä tie, ktoré sa vzťahujú na osoby a spôsob súdneho konania, treba vzniesť pred dosvedčením sporu, ak sa nevyvorili až po dosvedčení sporu, a treba ich rozhodnúť čo najskôr.

Kán. 1460 - § 1. Ak sa námietka vznáša proti kompetencii sudcu, musí o tom rozhodnúť sám sudca.

§ 2. V prípade námietky proti relatívnej nekompetencii, ak sa sudca vyhlási za kompetentného, jeho rozhodnutie nepripúšťa odvolanie, ale sa nezakazuje vymáhanie neplatnosti a navrátenie do pôvodného stavu.

§ 3. Ak sa sudca vyhlási za nekompetentného, stránka, ktorá sa nazdáva, že je ukrivdená, môže sa do pätnástich využitelných dní obrátiť na odvolací tribunál.

Kán. 1461 - Sudca, ktorý v ktoromkoľvek štádiu kauzy uzná, že je absolútne nekompetentný, musí svoju nekompetenciu vyhlásiť.

Kán. 1462 - § 1. Námietky rozsúdenej veci, pokonania a iné mariace námietky, ktoré sa nazývajú námietkami *zakončeného sporu*, sa musia vzniesť a rozsúdiť pred dosvedčením sporu; kto ich vznesie neskôr, netreba ho odmietnuť, ale má byť odsúdený na hradenie trov, ak nedokáže, že namietanie neoddielil zlomyseľne.

§ 2. Iné mariace námietky sa majú vzniesť pri dosvedčení sporu a vo svojom čase ich treba prerokovať podľa pravidiel o vedľajších otázkach.

Kán. 1463 - § 1. Protižiadosti možno platne vzniesť iba do tridsiatich dní odo dňa dosvedčenia sporu.

§ 2. Tieto sa však majú súdiť spolu s pôvodnou žiadosťou, to znamená na rovnakom stupni s ňou, ak nie je nevyhnutné súdiť ich oddelene, alebo ak to sudca neuznal za vhodnejšie.

Kán. 1464 - Otázky o zložení kaucie na súdne trovy alebo o poskytnutí bezplatnej právnej ochrany, o ktorú bolo požiadané hneď na začiatku, a iné podobné otázky treba spravidla rozhodnúť pred dosvedčením sporu.

III. kapitola

LEHOTY A ODKLADY

Kán. 1465 - § 1. Takzvané neodkladné zákonné lehoty, čiže lehoty stanovené zákonom na zánik práv nemožno predĺžiť, a ak to stránky nežiadajú, ani platne skrátiť.

§ 2. Súdne a dohodnuté lehoty môže sudca pred ich uplynutím po vypočutí alebo na žiadosť stránok z oprávneného dôvodu predĺžiť, nikdy však platne skrátiť, ak stránky nesúhlasia.

§ 3. Sudca má však dbať, aby spor pre predlžovanie netrval príliš dlho.

Kán. 1466 - Kde zákon nestanovuje lehoty na uskutočnenie procesných úkonov, musí ich určiť sudca vzhľadom na povahu každého úkonu.

Kán. 1467 - Ak v deň určený na súdny úkon tribunál neúraduje, lehota sa považuje za predĺženú do prvého nasledujúceho pracovného dňa.

IV. kapitola

MIESTO SÚDNEHO KONANIA

Kán. 1468 - Sídlo každého tribunálu má byť podľa možnosti trvalé a v stanovené hodiny otvorené.

Kán. 1469 - § 1. Sudca vyhnaný násilím zo svojho územia alebo tam hatený vo vykonávaní jurisdikcie môže svoju jurisdikciu vykonávať a rozsudok vynášať mimo územia, keď o tom upovedomil diecézneho biskupa.

§ 2. Okrem prípadu, o ktorom sa hovorí v § 1, sudca môže z oprávneného dôvodu a po vypočutí stránok odísť mimo vlastného územia, aby získal dôkazy, ale s dovoľením diecézneho biskupa miesta, kde chce prísť, a v sídle ním určenom.

V. kapitola

PRÍSTUP OSÔB DO POJEDNÁVACEJ MIESTNOSTI

A SPÔSOB VYHOTOVOVANIA A UCHOVÁVANIA SPISOV

Kán. 1470 - § 1. Ak partikulárny zákon neurčuje ináč, počas prerokúvania káuz pred tribunálom v pojednávacej miestnosti majú byť prítomní iba tí, o ktorých zákon alebo sudca stanovil, že sú pre priebeh procesu potrební.

§ 2. Všetkých prítomných na súdnom konaní, ktorí sa vážne previnili proti náležitej úcte a poslušnosti voči tribunálu, sudca môže primeranými trestami priviesť k plneniu povinnosti, okrem toho advokátom a zástupcom môže aj pozastaviť vykonávanie úlohy v cirkevných tribunáloch.

Kán. 1471 - Ak nejaká osoba, ktorú treba vypočuť, hovorí jazykom sudcovi alebo stránkam neznámym, má sa pribrať prísazný tlmočník, ktorého určí sudca. Vyhlásenia sa však majú písomne vyhotoviť v pôvodnom jazyku a má sa priložiť preklad. Tlmočník sa tiež má pribrať, keď sa musí vypočuť hluchá alebo nemá osoba, ak azda sudca nedá prednosť tomu, aby sa na jeho otázky odpovedalo písomne.

Kán. 1472 - § 1. Súdne úkony, tak tie, ktoré sa vzťahujú na meritum otázky čiže úkony kauzy, ako aj tie, ktoré sa týkajú formy postupu čiže úkony procesu, musia byť vyhotovené písomne.

§ 2. Jednotlivé listy spisov sa majú očíslovať a opatriť znakom hodnovernosti.

Kán. 1473 - Kedykoľvek sa v súdnych spisoch vyžaduje podpis stránok alebo svedkov a stránka alebo svedok sa nemôže, alebo nechce podpísať, má sa to zaznačiť v samých spisoch a súčasne má sudca a notár potvrdiť, že spis bol stránke alebo svedkovi slovo za slovom prečítaný a že stránka alebo svedok sa buď nemohol, alebo nechcel podpísať.

Kán. 1474 - § 1. V prípade odvolania sa má kópia spisov, po overení ich hodnovernosti notárom, poslať vyššiemu tribunálu.

§ 2. Ak boli spisy vyhotovené v jazyku, ktorý je vyššiemu tribunálu neznámy, majú sa preložiť do iného, ktorý je tomuto tribunálu známy, pri použití záruk, aby bola preukázaná vernosť prekladu.

Kán. 1475 - § 1. Po skončení súdneho konania sa musia listiny, ktoré sú vlastníctvom súkromných osôb vrátiť, a ponechá sa len ich kópia.

§ 2. Notárom a kancelárovi sa zakazuje bez mandátu sudcu vydať kópiu súdnych spisov a dokumentov, ktoré boli získané pre proces.

IV. titul

STRÁNKY V KAUZE

I. kapitola

ŽIADATEĽ A POZVANÁ STRÁNKA

Kán. 1476 - Každý, pokrstený alebo nepokrstený, môže v súdnom konaní vystupovať ako žiadateľ; zákonne predvolaná pozvaná stránka však musí odpovedať.

Kán. 1477 - Hoci si žiadateľ alebo pozvaná stránka ustanovili zástupcu alebo advokáta, predsa sú vždy povinní byť na súdnom konaní osobne prítomní, ak to predpisuje právo alebo sudca.

Kán. 1478 - § 1. Maloletí a tí, ktorí sú pozbavení používania rozumu, môžu v súdnom konaní vystupovať iba cez svojich rodičov či poručníkov, alebo opatrovníkov pri neporušení predpisu § 3.

§ 2. Ak sa sudca domnieva, že práva maloletých sú v rozpore s právami rodičov alebo poručníkov alebo opatrovníkov, alebo že títo nemôžu dostatočne chrániť ich práva, vtedy majú vystupovať v súdnom konaní cez poručníka alebo opatrovníka, ktorého prideliť sudca.

§ 3. Avšak v kauzách duchovnej povahy a v kauzách, ktoré s nimi súvisia, môžu maloletí, ak nadobudli používanie rozumu, žiadať a odpovedať bez súhlasu rodičov alebo poručníka, a to osobne, ak dovŕšili štrnásť rok života, ináč cez opatrovníka, ktorého ustanovil sudca.

§ 4. Tí, ktorým je zakázané spravovanie majetku, a tí, ktorí sú slabomyseľní, môžu v súdnom konaní vystupovať osobne, len aby sa zodpovedali za vlastné delikty, alebo ak to predpisuje sudca; v ostatných prípadoch musia žiadať a odpovedať cez svojich opatrovníkov.

Kán. 1479 - Kedykoľvek je prítomný poručník alebo opatrovník, ktorého ustanovila občianska autorita, cirkevný sudca ho môže prijať, po vypočutí, ak je to možné, diecézneho biskupa toho, komu je pridelený; ak ho niet, alebo sa zdá, že ho netreba prijať, sám sudca určí pre túto záležitosť poručníka alebo opatrovníka.

Kán. 1480 - § 1. Právnické osoby vystupujú na súdnom konaní cez svojich zákonných zástupcov.

§ 2. Avšak v prípade, že zástupca chýba alebo je nedbanlivý, môže sám ordinár osobne alebo cez iného vystupovať na súdnom konaní v mene právnických osôb podliehajúcich jeho moci.

II. kapitola

ZÁSTUPCOVIA V SPOROCH A ADVOKÁTI

Kán. 1481 - § 1. Stránka si môže slobodne ustanoviť advokáta a zástupcu; avšak okrem prípadov stanovených v § 2 a 3 môže aj osobne žiadať a odpovedať, ak sudca nepokladá službu zástupcu alebo advokáta za nevyhnutnú.

§ 2. V trestnom súdnom konaní musí mať obžalovaný vždy advokáta, ktorého si ustanovil sám, alebo mu ho prideliť sudca.

§ 3. V sporovom súdnom konaní, ak ide o maloletých alebo o súdne konanie, v ktorom ide o verejné dobro, s výnimkou manželských káuz, sudca má z úradu ustanoviť obhajcu tej stránke, ktorá ho nemá.

Kán. 1482 - § 1. Každý si môže ustanoviť iba jedného zástupcu, ktorý nemôže poveriť za seba iného, ak mu nebolo dané výslovné splnomocnenie.

§ 2. Ale ak z oprávneného dôvodu ustanovil viacerých, tí sa majú určiť tak, aby bola medzi nimi prednosť.

§ 3. Advokátov však možno ustanoviť viacerých súčasne.

Kán. 1483 - Zástupca a advokát musia byť plnoletí a mať dobrú povesť; advokát musí byť okrem toho katolík, ak diecézny biskup nedovolí ináč, a doktor kánonického práva alebo ináč skutočný znalec a schválený týmto biskupom.

Kán. 1484 - § 1. Skôr než zástupca a advokát prevezmú úlohu, musia na tribunáli predložiť hodnoverný mandát.

§ 2. Aby sa však zabránilo zániku práva, sudca môže prijať zástupcu aj bez predloženia mandátu po poskytnutí vhodnej záruky, ak to vec vyžaduje; úkon však nemá nijakú účinnosť, ak zástupca v zánikovej lehote, ktorú má stanoviť sudca, mandát riadne nepredloží.

Kán. 1485 - Ak zástupca nedostal osobitný mandát, nemôže sa platne zrieknuť žaloby, pojednávania alebo súdnych úkonov, ani robiť pokonanie, uzatvárať dohody, zverovať spor na rozhodcov a vo všeobecnosti robiť to, na čo právo vyžaduje osobitný mandát.

Kán. 1486 - § 1. Aby odvolanie zástupcu alebo advokáta nadobudlo účinok, je nevyhnutné im ho doručiť, a ak spor už bol dosvedčený, sudca a protistrana majú byť o odvolaní upovedomení.

§ 2. Po vynesení definitívneho rozsudku právo a povinnosť odvolať sa zostáva zástupcovi, ak to mandant neodmietne.

Kán. 1487 - Sudca môže buď z úradu, alebo na žiadosť stránky vylúčiť dekrétom tak zástupcu, ako aj advokáta, ale iba z vážneho dôvodu.

Kán. 1488 - § 1. Obidvom sa zakazuje odkúpiť spor, alebo sa dohodnúť o nadmernom zisku, alebo o vymáhaní časti spornej veci pre seba. Ak to urobili, dohoda je neplatná a sudca ich môže potrestať peňažnou pokutou. Okrem toho advokát môže byť jednak suspendovaný z úradu, jednak ho môže biskup, ktorý predsedá tribunálu, vyčiar knúť zo zoznamu advokátov, ak sa opätovne previnil.

§ 2. Tým istým spôsobom môžu byť potrestaní advokáti a zástupcovia, ktorí podvodne obchádzajú zákon, odoberajú kompetentným tribunálom kauzy, aby ich iné tribunály rozhodli priaznivejšie.

Kán. 1489 - Advokátom a zástupcom, ktorí pre dary alebo prísľuby alebo z akéhokoľvek iného dôvodu zradili svoj úrad, má byť pozastavené vykonávanie právnej pomoci a majú byť potrestaní peňažnou pokutou alebo inými primeranými trestami.

Kán. 1490 - V každom tribunáli majú byť podľa možnosti ustanovení stáli patróni, platení samým tribunálom, aby vykonávali úlohu advokáta alebo zástupcu najmä v manželských kauzách pre stránky, ktoré si ich chcú zvoliť.

V. titul

ŽIADOSTI A NÁMIETKY

I. kapitola

ŽIADOSTI A NÁMIETKY VO VŠEOBECNOSTI

Kán. 1491 - Každé právo je chránené nielen žiadosťou, ak nie je výslovne určené niečo iné, ale aj námietkou.

Kán. 1492 - § 1. Každá žiadosť zaniká premlčaním podľa normy práva, alebo iným zákonným spôsobom, s výnimkou žiadostí o stave osôb, ktoré nikdy nezanikajú.

§ 2. Námietku, pri neporušení predpisu kán. 1462, možno vždy predložiť a je svojou povahou trvalá.

Kán. 1493 - Žiadateľ môže niekoho pozvať na súd súčasne viacerými žiadosťami, ktoré si však navzájom nemajú protirečiť, buď v tej istej veci alebo v rozličných veciach, ak neprekračujú kompetenciu tribunálu, na ktorý sa obrátil.

Kán. 1494 - § 1. Pozvaná stránka môže pred tým istým sudcom v tom istom súdnom konaní vzniesť proti žiadateľovi protižiadosť buď pre súvis kauzy s pôvodnou žiadosťou, alebo na odvolanie alebo zmenšenie žiadosti žiadateľa.

§ 2. Protižiadosť na protižiadosť sa nepripúšťa.

Kán. 1495 - Protižiadosť treba podať u sudcu, pred ktorým bola vznesená prvá žiadosť, hoci delegovaného iba na jednu kauzu, alebo ináč relatívne nekompetentného.

II. kapitola

JEDNOTLIVÉ ŽIADOSTI A NÁMIETKY

Kán. 1496 - § 1. Kto aspoň pravdepodobnými dôvodmi preukáže, že má právo na nejakú vec, ktorú iný zadržáva, a že mu hrozí škoda, ak vec nebude odovzdaná pod ochranu, má právo dosiahnuť u sudcu, aby vec bola daná do úschovy.

§ 2. V podobných okolnostiach môže dosiahnuť, aby sa niekomu zakázalo vykonávanie práva.

Kán. 1497 - § 1. Úschova veci sa pripúšťa aj na zaistenie pôžičky, len keď je právo veriteľa dostatočne preukázané.

§ 2. Úschova sa môže rozšíriť aj na veci dlžníka, ktoré sa z akéhokoľvek titulu nachádzajú u iných osôb, a aj na pôžičky dlžníka.

Kán. 1498 - Úschovu veci a zákaz vykonávania práva vôbec nemožno nariadiť, ak možno ináč hroziacu škodu nahradiť a ponúkne sa vhodná záruka jej náhrady.

Kán. 1499 - Sudca môže od toho, v prospech koho dovolil úschovu veci alebo zákaz vykonávania práva, žiadať predbežnú záruku na náhradu škôd, ak svoje právo nedokáže.

Kán. 1500 - Čo sa týka povahy a účinnosti žaloby o držbe, majú sa zachovať predpisy občianskeho práva miesta, kde sa nachádza vec, o držbu ktorej ide.

II. časť

SPOROVÉ SÚDNE KONANIE

I. oddiel

RIADNE SPOROVÉ SÚDNE KONANIE

I. titul

UVEDENIE KAUZY

I. kapitola

ŽIADOSŤ NA UVEDENIE SPORU

Kán. 1501 - Sudca nemôže súdiť nijakú kauzu, ak žiadosť podľa normy kánonov nepredloží ten, kto má na tom záujem, alebo promótor spravodlivosti.

Kán. 1502 - Kto chce niekoho predvolať na súd, musí predložiť kompetentnému sudcovi písomnú žiadosť, v ktorej má vyložiť predmet kontroverzie a požiadať o službu sudcu.

Kán. 1503 - § 1. Sudca môže dovoliť ústnu žiadosť vždy, keď je buď žiadateľ hatený, aby podal písomnú žiadosť, alebo kauza sa dá ľahko vyšetriť a má menší význam.

§ 2. Avšak v oboch prípadoch má sudca notárovi nariadiť, aby písomne vyhotovil spis, ktorý treba žiadateľovi prečítať a dať schváliť, a ktorý nahrádza so všetkými právnymi účinkami žiadosť, napísanú žiadateľom.

Kán. 1504 - Spis, ktorým sa spor uvádza, musí:

1. vyjadrovať, pred ktorým sudcom sa kauza uvádza, čo sa žiada a od koho sa žiada;
2. uviesť, o aké právo a aspoň všeobecne o aké skutočnosti a dôkazy sa žiadateľ opiera na dokázanie toho, čo sa tvrdí;
3. byť podpísaný žiadateľom alebo jeho zástupcom s uvedením dňa, mesiaca a roka, ako aj miesta, kde žiadateľ alebo zástupca bývajú, alebo povedali, že sa na ňom budú zdržiavať na prijímanie spisov;
4. uviesť trvalé alebo prechodné bydlisko pozvanej stránky.

Kán. 1505 - § 1. Keď samosudca alebo predseda kolégiového tribunálu zistili, že predmet patrí do ich kompetencie a žiadateľovi nechýba zákonná spôsobilosť vystupovať na súdnom konaní, musia čím skôr svojím dekrétom písomnú žiadosť buď prijať, alebo zamietnuť.

§ 2. Písomnú žiadosť možno zamietnuť iba:

1. ak sudca alebo tribunál je nekompetentný;
2. ak je nepochybne preukázané, že žiadateľovi chýba zákonná spôsobilosť vystupovať v súdnom konaní;
3. ak nie sú zachované predpisy kán. 1504, bod 1-3;
4. ak zo samej písomnej žiadosti je celkom zjavné, že žiadosti chýba akýkoľvek podklad a ani sa nemôže stať, že sa počas procesu nejaký podklad objaví.

§ 3. Ak bola žiadosť zamietnutá pre chyby, ktoré možno napraviť, žiadateľ môže tomu istému sudcovi znova predložiť novú, riadne vyhotovenú žiadosť.

§ 4. Proti zamietnutiu žiadosti má stránka vždy právo do desiatich využitelných dní predložiť dôvodmi podopretý rekurz buď odvolaciemu tribunálu, alebo kolégiu, ak žiadosť zamietol predseda; avšak otázku zamietnutia treba rozhodnúť čo najrýchlejšie.

Kán. 1506 - Ak sudca do mesiaca od predloženia žiadosti nevydal dekrét, ktorým žiadosť podľa normy kán. 1505 prijíma alebo zamietá, stránka, ktorá má na tom záujem, môže sa dožadovať, aby si sudca splnil svoju úlohu; ale ak sudca jednako mlčí, po nevyužitom uplynutí desiatich dní od podania žiadosti sa má žiadosť pokladať za prijatú.

II. kapitola

PREDVOLANIE A OZNÁMENIE SÚDNYCH ÚKONOV

Kán. 1507 - § 1. V dekréte, ktorým sa prijíma žiadosť žiadateľa, musí sudca alebo predseda volať ostatné stránky na súdne konanie, čiže predvolať ich na dosvedčenie sporu, stanoviac, či musia odpovedať písomne, alebo sa musia k nemu dostaviť na zosúladenie pochybností. Ale ak z písomných odpovedí zistí potrebu stránky zvolať, môže to stanoviť novým dekrétom.

§ 2. Ak sa žiadosť považuje za prijatú podľa normy kán. 1506, dekrét o predvolaní na súdne konanie sa musí vydať do dvadsiatich dní od predloženia žiadosti, o ktorej sa hovorí v tom istom kánone.

§ 3. Ak sa sporové stránky skutočne dostavia k sudcovi na prerokúvanie kauzy, predvolanie nie je potrebné, ale aktuár má v spisoch poznamenať, že stránky boli prítomné na súdnom konaní.

Kán. 1508 - § 1. Predvolávací dekrét na súdne konanie sa musí ihneď oznámiť pozvanej stránke a súčasne dať na vedomie ostatným, ktorí sa musia dostaviť.

§ 2. K predvolaniu sa má priložiť žiadosť na uvedenie sporu, ak sudca z vážnych dôvodov neusúdi, že stránku netreba so žiadosťou oboznámiť skôr, než bude vypovedať na súdnom konaní.

§ 3. Ak sa spor vedie proti tomu, kto nemôže slobodne vykonávať svoje práva alebo slobodne spravovať veci, o ktorých sa pojednáva, predvolanie, ak to prípad vyžaduje, treba oznámiť poručníkovi, opatrovníkovi, osobitnému zástupcovi, čiže tomu, kto je povinný v jeho mene prevziať súdne konanie podľa normy práva.

Kán. 1509 - § 1. Oznámenie o predvolaniach, dekrétoch, rozsudkoch a iných súdnych úkonoch treba poslať pomocou poštových doručovateľov alebo iným čo najbezpečnejším spôsobom pri zachovaní noriem, stanovených partikulárnym zákonom.

§ 2. Skutočnosť oznámenia a jeho spôsob musia byť zrejmé zo spisov.

Kán. 1510 - Pozvaná stránka, ktorá odmietne prevziať predvolávací lístok, alebo ktorá prekáža, aby jej predvolanie bolo doručené, sa považuje za zákonne predvolanú.

Kán. 1511 - Ak predvolanie nebolo zákonne oznámené, úkony procesu sú neplatné pri neporušení predpisu kán. 1507 § 3.

Kán. 1512 - Keď predvolanie bolo zákonne oznámené, alebo sa stránky dostavili pred sudcu na prerokúvanie kauzy:

1. vec prestáva byť nedotknutá;
2. kauza sa stáva vlastnou toho sudcu alebo tribunálu, ináč kompetentného, pred ktorým bola žiadosť podaná;
3. jurisdikcia delegovaného sudcu sa stáva pevnou, takže neprestáva jestvovať zánikom práva delegujúceho;

4. prerušuje sa premlčanie, ak nie je určené niečo iné;
5. spor začína prebiehať; preto ihneď platí zásada: „*Kým spor prebieha, nič sa nemá meniť.*“

II. titul

DOSVEDČENIE SPORU

Kán. 1513 - § 1. Dosvedčenie sporu nastáva, keď sa dekrétom sudcu vymedzí okruh kontroverzie, vybratý zo žiadostí a odpovedí stránok.

§ 2. Žiadosti a odpovede stránok, okrem tých, ktoré sú v žiadosti na uvedenie sporu, môžu byť vyjadrené buď v odpovedi na predvolanie, alebo v ústnych vyhláseniach pred sudcom; avšak v ťažších kauzách má sudca pozvať stránky na zosúladenie pochybnosti alebo pochybností, na ktoré treba v rozsudku odpovedať.

§ 3. Dekrét sudcu treba oznámiť stránkam, ktoré, ak ešte nesúhlasili, sa môžu do desiatich dní obrátiť na tohto sudcu, aby ho zmenil; otázku treba čo najrýchlejšie rozhodnúť dekrétom tohto sudcu.

Kán. 1514 - Raz stanovený okruh kontroverzie nemožno platne zmeniť, iba ak novým dekrétom z vážneho dôvodu na žiadosť stránky a po vypočutí ostatných stránok a zvážení ich dôvodov.

Kán. 1515 - Po dosvedčení sporu držiteľ cudzej veci prestáva byť dobromyseľným držiteľom; preto, ak je odsúdený, aby vec vrátil, musí vrátiť odo dňa dosvedčenia sporu aj výnosy a nahradiť škody.

Kán. 1516 - Po dosvedčení sporu má sudca stránkam určiť primeraný čas na predloženie a doplnenie dôkazov.

III. titul

POJEDNÁVANIE SPORU

Kán. 1517 - Pojednávanie sa začína predvolaním; končí sa nielen vynesením definitívneho rozsudku, ale aj inými spôsobmi, určenými právom.

Kán. 1518 - Ak sporová stránka zomrie, alebo zmení stav, alebo skončí v úrade na základe ktorého koná, vtedy:

1. keď kauza ešte nie je uzavretá, pojednávanie sa pozastavuje, kým dedič zomrelého, alebo nástupca, alebo ten, koho sa to týka, spor neprevezme;
2. keď je kauza uzavretá, sudca musí pokračovať ďalej po predvolaní zástupcu, ak je prítomný, ináč dediča alebo nástupcu zomrelého.

Kán. 1519 - § 1. Ak poručník alebo opatrovník alebo zástupca, ktorý je podľa normy kán. 1481 § 1 a 3 nevyhnutný, odstúpi od svojej úlohy, pojednávanie sa dočasne pozastavuje.

§ 2. Sudca má čo najskôr ustanoviť iného poručníka alebo opatrovníka; zástupcu pre spor môže ustanoviť, ak to stránka v krátkej lehote, ktorú stanovil sám sudca, zanedbala urobiť.

Kán. 1520 - Ak stránky počas šiestich mesiacov neuskutočnili nijaký procesný úkon, hoci tomu nebránila nijaká prekážka, pojednávanie je zmarené. Partikulárny zákon môže stanoviť iné lehoty zmarenia.

Kán. 1521 - Zmarenie má účinok samým právom voči všetkým, aj maloletým, alebo iným, ktorí sú maloletým postavení na roveň, a musí sa aj z úradu vyhlásiť pri neporušení práva požadovať odškodnenie od poručníkov, opatrovníkov, správcov, zástupcov, ktorí nedokázali, že sú bez viny.

Kán. 1522¹ - Zmarenie ruší úkony procesu, nie však úkony kauzy; ba tie môžu mať účinnosť aj na inom pojednávaní, len keď kauza prebieha medzi tými istými osobami a v tej istej veci; keď však ide o cudzie osoby, majú iba účinnosť dokumentov.

Kán. 1523 - Každá sporová stránka hradí tie trovy zmareného súdneho konania, ktoré sama spôsobila.

Kán. 1524 - § 1. Žiadateľ sa v ktoromkoľvek štádiu a na ktoromkoľvek stupni súdneho konania môže zrieknuť pojednávania; rovnako tak žiadateľ, ako aj pozvaná stránka sa môžu zrieknuť buď všetkých, alebo len niektorých úkonov procesu.

§ 2. Aby sa poručníci a správcovia právnických osôb mohli zrieknuť pojednávania, potrebujú radu alebo súhlas tých, ktorých spolupôsobenie sa vyžaduje na úkony, prekračujúce hranice riadnej správy.

§ 3. Aby bolo zrieknutie platné, treba ho vykonať písomne a musí ho podpísať stránka alebo jej zástupca, vybavený osobitným mandátom, musí sa oznámiť druhej stránke a tá ho musí prijať alebo aspoň nenapadnúť a sudca ho musí prijať.

Kán. 1525 - Zrieknutie prijaté sudcom má vzhľadom na zrieknuté úkony tie isté účinky ako zmarenie pojednávania a rovnako zaväzuje zriekajúceho hradiť trovy za úkony, ktorých sa zriekol.

¹ PCCICAI, odpoveď II, z 29. apríla 1986, AAS 78 (1986) 1324:

Pochybnosť: *Keď sa pojednávanie ukončilo zmarením alebo zrieknutím a niekto by chcel kauzu znova predložiť, alebo v nej pokračovať, musí sa kauza znova prijať na fóre, na ktorom bola už prv prerokovaná, alebo ju možno predložiť na iný podľa práva kompetentný tribunál v čase stanovenom na prijatie?*

Odpoveď: *Záporne na prvú časť, kladne na druhú.*

IV. titul DÔKAZY

Kán. 1526 - § 1. Bremeno dokazovania pripadá tomu, kto niečo tvrdí.

§ 2. Dôkaz nepotrebuje:

1. to, čo predpokladá sám zákon;
2. to, čo jedna sporová stránka tvrdí a druhá pripúšťa, ak právo alebo sudca predsa len nevyžadujú dôkaz.

Kán. 1527 - § 1. Možno predložiť dôkazy akéhokoľvek druhu, ktoré sa zdajú užitočné na rozsúdenie kauzy a sú dovolené.

§ 2. Ak stránka žiada, aby dôkaz, ktorý sudca zamietol, bol prijatý, sám sudca má o tom čo najrýchlejšie rozhodnúť.

Kán. 1528 - Ak sa stránka alebo svedok odmietajú dostaviť k sudcovi, aby vypovedali, je dovolené vypočuť ich aj cez laika určeného sudcom, alebo žiadať, aby svoje vyhlásenie urobili pred verejným notárom, alebo akýmkoľvek iným zákonným spôsobom.

Kán. 1529 - Sudca nemá prikročiť k zhromažďovaniu dôkazov pred dosvedčením sporu, ak nie je na to vážny dôvod.

I. kapitola VYHLÁSENIA STRÁNOK

Kán. 1530 - Aby sudca lepšie zistil pravdu, vždy môže stránkam klásť otázky, ba musí ich klásť na žiadosť stránky, alebo na dokázanie skutočnosti, ktorá z hľadiska verejného záujmu vyžaduje odstránenie pochybnosti.

Kán. 1531 - § 1. Zákonne opýtaná stránka musí odpovedať a vyznať úplnú pravdu.

§ 2. Ale ak odmietla odpovedať, sudca má zvážiť, čo z toho možno vyvodíť na dokazovanie skutočností.

Kán. 1532 - V prípadoch, v ktorých ide o verejné dobro, sudca má dať stránkam zložiť prísahu, že budú hovoriť pravdu, alebo aspoň že to, čo povedali, je pravda, ak sa z vážneho dôvodu neodporúčalo niečo iné; v ostatných prípadoch to môže urobiť podľa svojho uváženia.

Kán. 1533 - Stránky, promótor spravodlivosti a obhajca zväzku môžu predložiť sudcovi okruhy otázok, podľa ktorých má byť stránka vypočúvaná.

Kán. 1534 - Pri vypočúvaní stránok sa má primerane zachovať to, čo sa v kán. 1548 § 2, bod 1, 1552 a 1558-1565 stanovuje o svedkoch.

Kán. 1535 - Tvrdenie o nejakej skutočnosti, ktoré písomne alebo ústne predniesla niektorá stránka proti sebe pred kompetentným sudcom o samom predmete súdneho konania buď sama od seba, alebo na otázku sudcu, je súdnym priznaním.

Kán. 1536 - § 1. Súdne priznanie jednej stránky, ak ide o nejakú súkromnú záležitosť a v kauze nejde o verejné dobro, oslobodzuje ostatných od bremena dokazovania.

§ 2. Avšak v kauzách, ktoré sa týkajú verejného dobra, súdne priznanie a vyhlásenia stránok, ktoré nie sú priznaniami, môžu mať dôkazovú silu, ktorú má sudca posúdiť spolu s ostatnými okolnosťami kauzy, ale nemožno im priznať plnú dôkaznú silu, ak nepristúpia iné prvky, ktoré by ich úplne potvrdili.

Kán. 1537 – Úlohou sudcu je, aby po zvážení všetkých okolností posúdil, akú hodnotu treba pripísať mimosúdneho priznaniu, predloženému na súdnom konaní,

Kán. 1538 - Priznanie alebo akékoľvek iné vyhlásenie stránky nemá nijakú silu, ak je zistené, že bolo urobené na základe omylu ohľadom skutku, alebo bolo vynútené násilím alebo veľkým strachom.

II. kapitola

DOKAZOVANIE POMOCOU DOKLADOV

Kán. 1539 - V akomkoľvek druhu súdneho konania sa prijíma dokazovanie pomocou dokladov tak verejných, ako aj súkromných.

1. článok

POVAHA A HODNOVERNOSŤ DOKLADOV

Kán. 1540 - § 1. Verejné cirkevné doklady sú tie, ktoré, pri zachovaní náležitostí, ktoré predpisuje právo, vyhotovila verejná osoba pri vykonávaní svojej úlohy v Cirkvi.

§ 2. Verejné občianske doklady sú tie, ktoré sa za také právne považujú podľa zákonov každého jednotlivého miesta.

§ 3. Ostatné doklady sú súkromné.

Kán. 1541 - Verejné doklady majú hodnovernosť vo všetkom, čo sa v nich priamo a zásadne tvrdí, ak protikladné a očividné dôvody nepotvrdzujú niečo iné.

Kán. 1542 - Súkromný doklad, buď uznaný stránkou, alebo prijatý sudcom, má voči pôvodcovi alebo tomu, kto ho podpísal, a voči tým, na ktorých prešla od nich kauza, tú istú dôkaznú silu ako priznanie, urobené mimo súdneho konania; voči cudzím osobám má tú istú silu ako vyhlásenia stránok, ktoré nie sú priznaniami podľa normy kán. 1536 § 2.

Kán. 1543 - Ak sa dokáže, že v dokladoch bolo niečo vymazané, opravené, vložené alebo že majú nejakú inú chybu, je úlohou sudcu, aby posúdil, či a akú hodnotu majú takéto doklady.

2. článok

PREDKLADANIE DOKLADOV

Kán. 1544 - Doklady nemajú v súdnom konaní dôkaznú silu, ak nie sú pôvodné alebo predložené v hodnovernej kópii a uložené v kancelárii tribunálu, aby ich sudca a protistrana mohli preskúmať.

Kán. 1545 - Sudca môže prikázať, aby sa v procese predložil doklad, spoločný pre obidve stránky.

Kán. 1546 - § 1. Nikto nie je povinný predložiť doklady, hoci spoločné, ktoré nemožno zverejniť bez nebezpečenstva škody podľa normy kán. 1548 § 2, bod 2, alebo bez nebezpečenstva porušenia tajomstva, ktoré treba zachovať.

§ 2. Ak sa dá predsa odpísať aspoň nejaká menšia časť dokladu a možno ju v odpise predložiť bez uvedených nepríjemností, sudca môže nariadiť, aby sa predložila.

III. kapitola

SVEDKOVIA A SVEDECKÉ VÝPOVEDE

Kán. 1547 - Dokazovanie pomocou svedkov sa prijíma v akýchkoľvek kauzách pod vedením sudcu.

Kán. 1548 - § 1. Svedkovia musia sudcovi, ktorý zákonne vypočúva, vyznať pravdu.

§ 2. Pri neporušení predpisu kán. 1550 § 2, bod 2, spod povinnosti odpovedať sú vyňatí:

1. klerici, čo sa týka vecí, ktoré im boli zverené na základe posvätnej služby; štátni úradníci, lekári, pôrodné asistentky, advokáti, notári a iní, ktorí sú povinní zachovávať úradné tajomstvo aj z dôvodu poskytnutej rady, čo sa týka záležitostí, ktoré podliehajú tomuto tajomstvu;

2. tí, ktorí sa obávajú, že pre ich svedeckú výpoveď postihne zlá povest', nebezpečné útrapy alebo iné veľké zlá ich samých alebo ich manželského partnera alebo najbližších pokrvných alebo príbuzných.

1. článok

KTO MÔŽE BYŤ SVEDOK

Kán. 1549 - Svedok môže byť každý, ak ho právo výslovne úplne alebo čiastočne neodmieta.

Kán. 1550 - § 1. Maloletí mladší než štrnásťroční a slabomyseľní nemajú byť prijatí svedčiť; vypočúvať ich však možno na základe dekrétu sudcu, ktorým sa má vyhlásiť, že je to užitočné.

§ 2. Za neschopných svedčiť sa považujú:

1. stránky v kauze alebo tí, ktorí v mene stránok vystupujú v súdnom konaní, sudca a jeho pomocníci, advokát a iní, ktorí stránkam v tej istej kauze pomáhajú alebo pomáhali;
2. kňazi, čo sa týka všetkého, čo sa dozvedeli zo sviatostnej spovede, hoci by kajúcnik žiadal, aby sa to zverejnilo; ba ani to, čo od kohokoľvek a akýmkoľvek spôsobom niekto počul z príležitosti spovede, nemožno prijať ani len ako náznak pravdy.

2. článok

UVEDENIE A VYLÚČENIE SVEDKOV

Kán. 1551 - Stránka, ktorá svedka uviedla, môže sa zriecť jeho vypočúvania; avšak odporujúca stránka môže žiadať, aby svedok bol predsa len vypočúvaný.

Kán. 1552 - § 1. Keď sa žiada dokazovanie pomocou svedkov, tribunálu sa majú oznámiť ich mená a trvalé bydlisko.

§ 2. V lehote, ktorú určil sudca, sa majú predložiť okruhy otázok, podľa ktorých sa žiada vypočúvanie svedkov; ináč sa má žiadosť považovať za zanechanú.

Kán. 1553 – Sudcovi patrí obmedziť príliš veľký počet svedkov.

Kán. 1554 - Pred vypočúvaním svedkov sa majú ich mená oznámiť stránkam; ak to však podľa uváženeho úsudku sudcu nie je možné bez veľkej ťažkosti, treba tak urobiť aspoň pred zverejnením svedectiev.

Kán. 1555 - Stránka môže žiadať, aby bol svedok vylúčený, ak sa pred vypočúvaním svedka dokáže oprávnený dôvod na vylúčenie, pri zachovaní predpisu kán. 1550.

Kán. 1556 - Svedok je predvolaný dekrétom sudcu, ktorý bol svedkovi zákonne oznámený.

Kán. 1557 - Riadne predvolaný svedok sa má dostaviť, alebo sudcovi oznámiť dôvod svojej neprítomnosti.

3. článok

VYPOČÚVANIE SVEDKOV

Kán. 1558 - § 1. Svedkov treba vypočúvať v samom sídle tribunálu, ak sa sudca nerozhodne ináč.

§ 2. Kardináli, patriarchovia, biskupi a tí, ktorí podľa práva svojho štátu majú rovnakú výhodu, majú byť vypočúvaní na mieste, ktoré si sami vyberú.

§ 3. Sudca má rozhodnúť, kde treba vypočúvať tých, ktorým je pre vzdialenosť, chorobu, alebo inú prekážku nemožné, alebo ťažké dostaviť sa do sídla tribunálu, pri zachovaní predpisov kán. 1418 a 1469 § 2.

Kán. 1559 - Pri vypočúvaní svedkov nemôžu byť prítomné stránky, ak sudca, najmä keď ide o súkromné dobro, neusúdil, že im to treba dovoliť. Avšak prítomní môžu byť ich advokáti alebo zástupcovia, ak sudca neusúdil, že vzhľadom na okolnosti vecí a osôb treba postupovať tajne.

Kán. 1560 - § 1. Svedkov treba vypočúvať oddelene po jednom.

§ 2. Ak sa svedkovia medzi sebou alebo so stránkou vo vážnej veci rozchádzajú, sudca môže tých, ktorí sa medzi sebou nezhodujú, zvolať a konfrontovať podľa možnosti s vylúčením zväd a pohoršenia.

Kán. 1561 - Vypočúvanie svedka vykonáva sudca alebo jeho delegát alebo audítor, ktorým má asistovať notár; preto stránky alebo promótor spravodlivosti alebo obhajca zväzku alebo advokáti, ktorí sa zúčastňujú na vypočúvaní, ak majú iné otázky, ktoré treba svedkovi predložiť, nemajú ich klásť svedkovi, ale sudcovi alebo jeho zástupcovi, aby ich sám položil, ak partikulárny zákon nestanovuje ináč.

Kán. 1562 - § 1. Sudca má svedkovi pripomenúť vážnu povinnosť hovoriť celú pravdu a len pravdu.

§ 2. Sudca má predložiť svedkovi prísahu podľa kán. 1532; ak ju svedok odmietne zložiť, má byť vypočúvaný bez prísahy.

Kán. 1563 - Sudca má najprv overiť totožnosť svedka; má zistiť, aký má vzťah k stránkam, a keď mu kladie špecifické otázky, týkajúce sa kauzy, má sa ho opýtať aj na pramene jeho poznatkov a kedy sa presne dozvedel to, čo tvrdí.

Kán. 1564 - Otázky majú byť krátke, prispôsobené chápanosti vypočúvaného, nemajú obsahovať súčasne viac vecí, nemajú byť úskočné, zákerné, nemajú naznačovať odpoveď, majú byť vzdialené od akejkoľvek urážky a majú sa vzťahovať na prerokúvanú kauzu.

Kán. 1565 - § 1. Otázky sa svedkom nemajú vopred oznámiť.

§ 2. Ale ak to, o čom treba svedčiť, tak vypadlo z pamäti, že sa to bez predchádzajúceho premyslenia nemôže s istotou tvrdiť, sudca môže svedkovi niektoré veci pripomenúť, ak usúdi, že sa to môže stať bez nebezpečenstva.

Kán. 1566 - Svedkovia majú podať svedectvo ústne a napísané nemajú čítať, ak nejde o číselné údaje a účty; v tom prípade si môžu vypomôcť poznámkami, ktoré priniesli so sebou.

Kán. 1567 - § 1. Odpoveď má byť notárom ihneď zapísaná a musí obsahovať doslovnú svedeckú výpoveď aspoň vzhľadom na to, čo sa priamo týka predmetu súdneho konania.

§ 2. Možno dovoliť používanie magnetofónu, len keď sa potom výpovede písomne zaznačia, a vypovedajúci ich, ak je to možné, podpíšu.

Kán. 1568 - Notár má v spisoch zaznamenať zloženie, vynechanie alebo odmietnutie prísahy, prítomnosť stránok a iných, otázky pridané z úradu a vôbec všetko, čo stojí za zmienku z toho, čo sa azda prihodilo počas vypočúvania svedkov.

Kán. 1569 - § 1. Po skončení vypočúvania sa musí svedkovi prečítať, čo notár z jeho výpovede zapísal, alebo mu dať vypočuť, čo sa z jeho výpovede nahralo na magnetofón, pričom sa tomuto svedkovi má dať možnosť niečo doplniť, vynechať, opraviť, zmeniť.

§ 2. Napokon zápis musí podpísať svedok, sudca a notár.

Kán. 1570 - Svedkovia, hoci už vypočutí, môžu byť na žiadosť stránky alebo z úradu pred zverejnením spisov či svedeckých výpovedí nanovo predvolaní na vypočúvanie, ak to sudca považuje za potrebné alebo užitočné, len keď nie je žiadne nebezpečenstvo tajného dohovoru alebo podplácania.

Kán. 1571 - Svedkom musia byť podľa spravodlivého odhadu sudcu uhradené tak výdavky, ktoré mali, ako aj ušlý zárobok z dôvodu podávania svedectva.

4. článok

HODNOVERNOSŤ SVEDECTIEV

Kán. 1572 - Sudca pri hodnotení svedectiev, keď si v prípade potreby vyžiadal aj písomné svedectvá, má brať do úvahy:

1. stav a početnosť osoby;
2. či svedok svedčí na základe vlastného poznania, najmä či to sám videl a počul a či na základe vlastnej mienky, z rozprávania, alebo z počutia od iných;
3. či je svedok stály a zásadový alebo je nespoľahlivý, neistý alebo vrtkavý;
4. či má spolusvedkov svedectva a či ho iné prvky dokazovania potvrdzujú alebo nie.

Kán. 1573 - Výpoveď jedného svedka nemôže mať úplnú hodnovernosť, ak nejde o kvalifikovaného svedka, ktorý vypovedá o veciach, vykonaných z úradu, alebo ak sa na základe okolností vecí a osôb neodporúča niečo iné.

IV. kapitola ZNALCI

Kán. 1574 - Pomoc znalcov treba využiť vždy, keď sa podľa predpisu práva alebo sudcu ich zisťovanie a posudok, opierajúce sa o kritériá odbornosti alebo vedy, vyžadujú na potvrdenie nejakého faktu, alebo na objasnenie pravej prirodzenosti nejakej veci.

Kán. 1575 - Úlohou sudcu je po vypočutí stránok alebo na ich návrh vymenovať znalcov, alebo ak si to prípad vyžaduje, prijať správy vyhotovené už inými znalcami.

Kán. 1576 - Z tých istých dôvodov ako svedok sa vylučujú aj znalci, alebo ich možno odmietnuť.

Kán. 1577 - § 1. Sudca so zreteľom na to, čo prípadne uviedli sporové stránky, má svojím dekrétom určiť jednotlivé body, na ktoré sa musí práca znalca zamerať.

§ 2. Znalcovi majú dať k dispozícii spisy kauzy a iné doklady a pomôcky, ktoré môže potrebovať na riadne a verné vykonanie svojej úlohy.

§ 3. Sudca má po vypočutí znalca určiť čas, v ktorom treba vykonať zisťovanie a predložiť posudok.

Kán. 1578 - § 1. Každý znalec má svoj posudok vyhotoviť nezávisle od ostatných, ak sudca nerozkáže vyhotoviť jeden, ktorý majú všetci podpísať; ak sa tak stane, starostlivo sa majú zaznačiť rozdiely v názoroch, ak nejaké boli.

§ 2. Znalci musia zreteľne uviesť, pomocou akých dokladov alebo akými inými vhodnými spôsobmi sa presvedčili o totožnosti osôb alebo vecí alebo miest, akou metódou a akým spôsobom postupovali pri plnení úlohy, ktorá im bola zverená, a predovšetkým o aké dôvody opierajú svoje závery.

§ 3. Sudca môže pozvať znalca, aby podal vysvetlenia, ktoré sa zdajú byť potrebné.

Kán. 1579 - § 1. Sudca má pozorne zvážiť nielen závery znalcov, hoci zhodné, ale aj ostatné okolnosti kauzy.

§ 2. Pri zdôvodňovaní rozhodnutia musí vyjadriť, aké dôvody ho viedli k tomu, že závery znalcov prijal, alebo zamietol.

Kán. 1580 - Znalcom treba hradiť trovy a vyplatiť honoráre, ktoré má sudca vymedziť, podľa dobra a spravodlivosti, pri zachovaní partikulárneho práva.

Kán. 1581 - § 1. Stránky si môžu určiť súkromných znalcov, ktorí potrebujú schválenie sudcu.

§ 2. Tí môžu, ak to sudca dovoľí, nahliadnuť do spisov kauzy, pokiaľ je to potrebné, a zúčastniť sa na znaleckom zisťovaní; vždy však môžu predložiť svoj posudok.

V. kapitola

SÚDNA OBHLIADKA MIESTA A VECI

Kán. 1582 - Ak sudca na rozhodnutie kauzy pokladá za vhodné ísť obhliadnuť nejaké miesto, alebo preskúmať nejakú vec, má to stanoviť dekrétom, v ktorom po vypočutí stránok súhrne opíše to, čo treba urobiť pri obhliadke.

Kán. 1583 - O vykonanej obhliadke sa má vyhotoviť doklad.

VI. kapitola

PREZUMPCIE

Kán. 1584 - Prezumpcia je pravdepodobný výklad neistej veci; iný je predpoklad práva, ktorý stanovuje sám zákon, a iný predpoklad človeka, ktorý utvára sudca.

Kán. 1585 – Kto má vo svoj prospech prezumpciu práva, ten je oslobodený od bremena dokazovania, ktoré pripadá na druhú stránku.

Kán. 1586 - Sudca nemá utvárať prezumpcie, ktoré nie sú stanovené právom, ak to nie je na základe nepochybnej a vymedzenej skutočnosti, ktorá priamo súvisí s tým, o čom je kontroverzia.

V. titul

VEDĽAJŠIE KAUKY

Kán. 1587 - Vedľajšia kauza vzniká vždy, keď sa po začatí súdneho konania na základe predvolania predloží otázka, ktorá, hoci v žiadosti na uvedenie sporu nie je výslovne obsiahnutá, predsa s kauzou tak súvisí, že sa zväčša musí rozriešiť pred hlavnou otázkou.

Kán. 1588 - Vedľajšia kauza sa predkladá písomne alebo ústne sudcovi, kompetentnému rozhodnúť hlavnú kauzu, s naznačením súvisu, ktorý je medzi ňou a hlavnou kauzou.

Kán. 1589 - § 1. Sudca má po prijatí žiadosti a po vypočutí stránok čo najrýchlejšie rozhodnúť, či sa predložená vedľajšia otázka na niečom zakladá a či súvisí s hlavným súdnym konaním, alebo či ju treba hneď na začiatku zamietnuť; a ak ju prijme, či má takú závažnosť, že ju musí rozriešiť čiastkovým rozsudkom alebo dekrétom.

§ 2. Ale ak usúdi, že vedľajšiu otázku netreba riešiť pred definitívnym rozsudkom, má rozhodnúť, aby sa s ňou počítalo, keď sa bude rozhodovať hlavná kauza.

Kán. 1590 - § 1. Ak sa vedľajšia otázka musí rozriešiť rozsudkom, majú sa zachovať normy o ústnom sporovom procese, ak sudca so zreteľom na vážnosť veci nerozhodne ináč.

§ 2. Ak sa však musí rozriešiť dekrétom, tribunál môže vec zveriť audítorovi alebo predsedovi.

Kán. 1591 - Skôr než sa skončí hlavná kauza, sudca alebo tribunál môže dekrét alebo čiastkový rozsudok odvolať alebo zmeniť, ak sa vyskytne oprávnený dôvod, buď na žiadosť stránky, alebo z úradu po vypočutí stránok.

I. kapitola

STRÁNKY, KTORÉ SA NEDOSTAVILI

Kán. 1592 - § 1. Ak sa pozvaná stránka nedostaví a ani nepredloží primerané ospravedlnenie neprítomnosti, alebo neodpovie podľa normy kán. 1507 § 1, sudca ju má vyhlásiť za neprítomnú na súdnom konaní a má rozhodnúť, aby kauza pri zachovaní toho, čo treba zachovať, pokračovala až do definitívneho rozsudku a jeho vykonania.

§ 2. Skôr než sa vydá dekrét, o ktorom sa hovorí v § 1, musí byť zrejmé, v prípade potreby aj z nového predvolania, že zákonne vykonané predvolanie došlo pozvanej stránke vo využiteľnom čase.

Kán. 1593 - § 1. Ak sa potom pozvaná stránka dostaví na súd, alebo dá odpoveď pred rozhodnutím kauzy, môže predložiť závery a dôkazy pri zachovaní predpisu kán. 1600; sudca však má dbať, aby sa súdne konanie zámerne nepredlžovalo pre dlhé a nepotrebné zdržovanie.

§ 2. Hoci sa pozvaná stránka nedostavila a ani nedala odpoveď pred rozhodnutím kauzy, môže rozsudok napadnúť; a ak dokáže, že jej bránila zákonná prekážka, ktorú bez vlastnej viny nemohla predtým preukázať, môže použiť vymáhanie neplatnosti.

Kán. 1594 - Ak sa v deň a hodinu, ktoré sú stanovené na dosvedčenie sporu, žiadateľ nedostaví a ani nepredloží primerané ospravedlnenie:

1. sudca ho má opätovne predvolať;
2. ak sa žiadateľ na nové predvolanie nedostaví, predpokladá sa, že sa podľa normy kán. 1524-1525 zriekol pojednávania;
3. ak sa však neskôr chce zúčastniť v procese, má sa zachovať kán. 1593.

Kán. 1595 - § 1. Stránka neprítomná na súdnom konaní, či žiadateľ alebo pozvaná stránka, ktorá nedokáže oprávnenú prekážku, je povinná jednak hradiť trovy sporu, ktoré vznikli pre jej neprítomnosť, ako aj v prípade potreby odškodniť druhú stránku.

§ 2. Ak na súdnom konaní nebol prítomný ani žiadateľ ani pozvaná stránka, sú povinní hradiť trovy sporu spoločne.

II. kapitola

TRETÍ ÚČASTNÍK V KAUCHE

Kán. 1596 - § 1. Tomu, kto je zainteresovaný, môže sa dovoliť, aby zasiahol do kauzy na ktoromkoľvek stupni sporu buď ako stránka, ktorá obhajuje vlastné právo, alebo ako vedľajší účastník, aby pomáhal niektorej stránke v spore.

§ 2. Aby sa mu to však dovolilo, musí pred uzavretím v kauze predložiť sudcovi žiadosť, v ktorej má stručne vyložiť svoje právo byť účastníkom.

§ 3. Toho, kto je účastníkom v kauze, treba prijať v tom štádiu, v akom sa kauza nachádza, pričom sa mu naznačí krátka zániková lehota na predloženie svojich dôkazov, ak kauza došla do štádia dokazovania.

Kán. 1597 - Sudca musí po vypočutí stránok predvolať na súdne konanie tretiu osobu, ktorej účasť sa zdá potrebná.

VI. titul

ZVEREJNENIE SPISOV, UZAVRETIE V KAUCHE A DISKUSIA O KAUCHE

Kán. 1598 - § 1. Po zhromaždení dôkazov musí sudca pod trestom neplatnosti dekrétom dovoliť stránkam a ich advokátom, aby si v kancelárii tribunálu prezreli spisy, ktoré ešte nepoznajú; dokonca advokátom, ktorí to žiadajú, možno dať kópiu spisov; v kauzách, ktoré sa týkajú verejného dobra, aby sa vyhlo veľmi veľkým nebezpečenstvám, môže sudca

rozhodnúť, že niektorý spis sa nesmie nikomu ukázať, pričom však dbá na to, aby právo na obhajobu zostalo vždy nedotknuté.

§ 2. Stránky môžu predložiť sudcovi na doplnenie ďalšie dôkazy; po ich získaní, ak to bude sudca považovať za potrebné, znova treba vydať dekrét, o ktorom sa hovorí v § 1.

Kán. 1599 - § 1. Po splnení všetkého, čo sa týka predloženia dôkazov, pristupuje sa k uzavretiu v kauze.

§ 2. Toto uzavretie nastáva vtedy, keď stránky vyhlásia, že nemajú viac čo uviesť, alebo uplynul využiteľný čas, ktorý určil sudca na predloženie dôkazov, alebo sudca vyhlási, že kauzu pokladá za dostatočne vyšetrenú.

§ 3. O uzavretí v kauze, nech sa uskutočnilo akýmkoľvek spôsobom, má sudca vydať dekrét.

Kán. 1600 - § 1. Po uzavretí v kauze môže sudca znova volať tých istých alebo iných svedkov, alebo nariadiť iné dôkazy, ktoré sa predtým nežiadali, iba:

1. v kauzách, v ktorých ide len o súkromné dobro stránok, ak súhlasia všetky stránky;
2. v ostatných kauzách po vypočutí stránok, ale len keď existuje na to vážny dôvod a odstráni sa akékoľvek nebezpečenstvo podvodu alebo ovplyvňovania;
3. vo všetkých kauzách, keď je pravdepodobné, že ak sa neprijme nový dôkaz, rozsudok bude nespravodlivý pre dôvody, o ktorých sa hovorí v kán. 1645 § 2, bod 1-3.

§ 2. Sudca však môže nariadiť alebo dovoliť, aby sa predložil doklad, ktorý sa azda predtým bez viny toho, koho sa to týka, nemohol predložiť.

§ 3. Nové dôkazy sa majú zverejniť pri zachovaní kán. 1598 § 1.

Kán. 1601 - Po uzavretí v kauze sudca má určiť primeraný čas na prednesenie obhajob alebo pripomienok.

Kán. 1602 - § 1. Obhajoby a pripomienky majú byť písomné, ak sudca so súhlasom stránok nepovažuje rozpravu konanú pred zasadačím tribunálom, za dostačujúcu.

§ 2. Ak sa obhajoby spolu s hlavnými dokladmi majú vydať tlačou, vyžaduje sa predchádzajúce dovoľenie sudcu pri neporušení záväzku zachovať tajomstvo, ak taký je.

§ 3. Čo sa týka rozsahu obhajob, počtu exemplárov a iných podrobností tohto druhu, má sa zachovať nariadenie tribunálu.

Kán. 1603 - § 1. Po vzájomnom oboznámení sa s obhajobami a pripomienkami, môžu obidve stránky v krátkom čase, určenom sudcom, predložiť odpoveď.

§ 2. Toto právo majú mať stránky iba raz, ak sa sudca nedomnieva, že ho treba z vážneho dôvodu znova udeliť; v tom prípade dovoľenie udelené jednej stránke sa rozumie za udelené aj druhej.

§ 3. Promótor spravodlivosti a obhajca zväzku majú právo znova predniesť odpoveď na odpovede stránok.

Kán. 1604 - § 1. Úplne sú zakázané informácie stránok alebo obhajcov alebo aj iných, poskytnuté sudcovi, ktoré majú zostať mimo spisov kauzy.

§ 2. Ak sa diskusia o kauze vykonala písomne, sudca môže stanoviť, aby pred zasadajúcim tribunálom prebehla umiernená ústna rozprava na objasnenie niektorých otázok.

Kán. 1605 - Na ústnej rozprave, o ktorej sa hovorí v kán. 1602 § 1 a 1604 § 2, má byť prítomný notár na to, aby prerokované veci a závery mohol ihneď písomne zaznačiť, ak sudca nariadi, alebo stránka požiada a sudca súhlasí.

Kán. 1606 - Ak stránky vo využitel'nom čase zanedbali pripraviť si obhajobu, alebo sa spoliehajú na vedomosti a svedomie sudcu, sudca, ak zo spisova dôkazov pokladá vec za plne preskúmanú, môže ihneď vyniesť rozsudok, ale po vyžiadaní pripomienok promótoru spravodlivosti a obhajcu zväzku, ak sú účastníkmi súdneho konania.

VII. titul

VÝROKY SUDCU

Kán. 1607 - Kauzu prerokovanú súdnou cestou, ak je hlavná, rozhoduje sudca definitívnym rozsudkom; ak je vedľajšia, čiastkovým rozsudkom pri zachovaní predpisu kán. 1589 § 1.

Kán. 1608 - § 1. Na vynesenie akéhokoľvek rozsudku sa vyžaduje, aby mal sudca morálnu istotu vo veci, ktorú treba rozsudkom rozhodnúť.

§ 2. Túto istotu musí sudca čerpať zo spisov a z dôkazov.

§ 3. Dôkazy musí sudca hodnotiť podľa svojho svedomia pri zachovaní predpisov zákona o účinnosti niektorých dôkazov.

§ 4. Sudca, ktorý túto istotu nemohol nadobudnúť, má vyhlásiť, že právo žalobcu nie je preukázané a predvolanú stránku má ako oslobodenú prepustiť, ak nejde o kauzu, ktorá má priazeň práva. V takom prípade treba vyniesť rozsudok v jej prospech.

Kán. 1609 - § 1. V kolégiovom tribunáli má predseda kolégia stanoviť, v ktorý deň a hodinu sa majú sudcovia zhromaždiť na rozhodovanie, a ak sa z osobitného dôvodu neodporúča niečo iné, zhromaždenie sa má konať v samom sídle tribunálu.

§ 2. V deň určený na zhromaždenie jednotliví sudcovia majú predložiť svoje písomné závery o merite kauzy a dôvody tak podľa práva, ako aj podľa skutočnosti, na základe ktorých došli k svojmu záveru; tieto závery sa majú priložiť k spisom kauzy a treba ich držať v tajnosti.

§ 3. Po vzývaní Božieho mena a po prednesení záverov jednotlivých sudcov v poradí podľa precedencie, a to tak, že vždy začína ponens čiže spravodajca kauzy, má byť diskusia pod vedením predsedu tribunálu najmä preto, aby sa spoločne ustálilo, čo treba stanoviť vo výrokovvej časti rozsudku.

§ 4. V diskusii však smie každý odstúpiť od svojho skoršieho záveru. Avšak sudca, ktorý nechce pristúpiť na rozhodnutie ostatných, môže požadovať, aby v prípade odvolania boli jeho závery odoslané vyššiemu tribunálu.

§ 5. Ak sudcovia v prvej diskusii nechcú alebo nemôžu dospieť k rozsudku, rozhodnutie sa môže odročiť na nové zhromaždenie, ale najviac o týždeň, ak sa podľa normy kán. 1600 nemá doplniť vyšetovanie kauzy.

Kán. 1610 - § 1. Ak ide o samosudcu, rozsudok vypracuje sám.

§ 2. V kolégiovom tribunáli je úlohou ponensa čiže spravodajcu vypracovať rozsudok, pričom zdôvodnenia čerpá z toho, čo predniesli jednotliví sudcovia v diskusii, ak väčšina sudcov neurčila zdôvodnenie, ktorému treba dať prednosť; potom sa má rozsudok predložiť na schválenie jednotlivým sudcom.

§ 3. Rozsudok treba vydať do mesiaca odo dňa rozhodnutia kauzy, ak v kolégiovom tribunáli sudcovia z vážneho dôvodu neurčili dlhší čas.

Kán. 1611 - Rozsudok musí:

1. rozhodnúť kontroverziu, prerokúvanú pred tribunálom a dať na jednotlivé pochybnosti primeranú odpoveď;
2. vymedziť, aké záväzky vyplývajúce zo súdneho konania majú stránky a ako ich treba splniť;
3. vyložiť dôvody čiže zdôvodnenia tak podľa práva, ako aj podľa skutočnosti, na ktorých sa zakladá výroková časť rozsudku;
4. stanoviť súdne trovy.

Kán. 1612 - § 1. Po vzývaní Božieho mena treba v rozsudku v poradí uviesť, kto je sudca alebo tribunál, kto je žiadateľ, pozvaná stránka, zástupca s riadne uvedenými menami a trvalým bydliskom, kto je promótor spravodlivosti a obhajca zväzku, ak sa zúčastnili na súdnom konaní.

§ 2. Potom sa musí v ňom stručne opísať skutkový stav so závermi stránok a so znením pochybností.

§ 3. Nato nasleduje výroková časť rozsudku po uvedení dôvodov, o ktoré sa opiera.

§ 4. Má sa uzavrieť uvedením dňa a miesta jeho vynesenia s podpisom sudcu, alebo ak ide o kolégiový tribunál, všetkých sudcov a notára.

Kán. 1613 – Vyššie uvedené pravidlá o definitívnom rozsudku treba prispôbiť aj čiastkovému rozsudku.

Kán. 1614 - Rozsudok sa má čím skôr zverejniť s uvedením spôsobov, ktorými ho možno napadnúť; pred zverejnením nemá nijakú účinnosť, hoci výroková časť bola stránkam s dovolením sudcu oznámená.

Kán. 1615 - Zverejnenie čiže doručenie rozsudku sa môže uskutočniť buď tak, že sa exemplár rozsudku odovzdá stránkam alebo ich zástupcom, alebo tak, že sa im tento exemplár pošle podľa kán. 1509.

Kán. 1616 - § 1. Ak sa do textu rozsudku dostal omyl v číslach, alebo vecný omyl sa stal pri opisovaní výrokovej časti, alebo pri uvádzaní skutočností, alebo žiadostí stránok, alebo bolo vynechané to, čo vyžaduje kán. 1612 § 4, rozsudok musí opraviť alebo doplniť, buď na žiadosť stránok, alebo z úradu sám tribunál, ktorý ho vyniesol, vždy však po vypočutí stránok a dekrétom, pripojeným na koniec rozsudku.

§ 2. Ak niektorá stránka odporuje, vedľajšia otázka sa má rozhodnúť dekrétom.

Kán. 1617 - Ostatné výroky sudcu okrem rozsudku sú dekréty, ktoré ak nie sú iba nariaďujúce, nemajú účinnosť, ak aspoň súhrnne nevyjadrujú zdôvodnenia, alebo ak neodkazujú na zdôvodnenia, uvedené v inom spise.

Kán. 1618 - Čiastkový rozsudok alebo dekrét majú účinnosť konečného rozsudku, ak prekážajú súdnemu konaniu alebo ukončujú buď samo súdne konanie, alebo niektorý jeho stupeň vo vzťahu aspoň k niektorej stránke v kauze.

VIII. titul

NAPADNUTIE ROZSUDKU

I. kapitola

VYMÁHANIE NEPLATNOSTI ROZSUDKU

Kán. 1619 - Pri zachovaní kán. 1622 a 1623 neplatnosti úkonov, stanovené pozitívnym právom, ktoré, hoci boli známe stránke podávajúcej sťažnosť, sudcovi pred vynesení rozsudku neboli oznámené, sa naprávajú samým rozsudkom vždy, keď ide o kauzu, týkajúcu sa dobra súkromných osôb.

Kán. 1620 - Rozsudok má chybu nenapraviteľnej neplatnosti, ak:

1. ho vyniesol absolútne nekompetentný sudca;
2. ho vyniesol ten, kto nemá moc súdiť v tribunáli, v ktorom bola kauza rozsúdená;
3. rozsudok vyniesol sudca, donútený násilím alebo veľkým strachom;

4. súdne konanie bolo vykonané bez súdnej žiadosti, o ktorej sa hovorí v kán. 1501, alebo nebolo ustanovené proti nijakej pozvanej stránke;
5. bol vynesovaný medzi stránkami, z ktorých aspoň jedna nemá spôsobilosť vystupovať v súdnom konaní;
6. niekto vystupoval v mene iného bez zákonného mandátu;
7. jednej zo stránok bolo odopreté právo obhajoby;
8. kontroverzia nebola ani čiastočne rozhodnutá.

Kán. 1621 – Vymáhanie neplatnosti, o ktorej sa hovorí v kán. 1620, sa môže predložiť na spôsob námietky bez časového obmedzenia, na spôsob žaloby pred sudcom, ktorý rozsudok vyniesol, do desiatich rokov odo dňa zverejnenia rozsudku.

Kán. 1622 - Rozsudok má chybu napraviteľnej neplatnosti, iba ak:

1. ho vyniesol nezákonný počet sudcov proti predpisu kán. 1425 § 1;
2. neobsahuje zdôvodnenia čiže dôvody rozhodnutia;
3. chýbajú na ňom podpisy, predpísané právom;
4. neobsahuje rok, mesiac, deň a miesto vynesenia;
5. sa opiera o neplatný súdny úkon, ktorého neplatnosť nebola napravená podľa normy kán. 1619;
6. bol vynesovaný proti stránke zákonne neprítomnej podľa kán. 1593 § 2.

Kán. 1623 – Vymáhanie neplatnosti v prípadoch, o ktorých sa hovorí v kán. 1622, sa môže predložiť do troch mesiacov od oznámenia o zverejnení rozsudku.

Kán. 1624 - O vymáhaní neplatnosti rozhoduje ten sudca, ktorý rozsudok vyniesol; ak sa však stránka obáva, že sudca, ktorý vyniesol rozsudok napadnutý vymáhaním neplatnosti bude zaujatý, a preto ho považuje za podozrivého, môže požadovať, aby bol podľa normy kán. 1450 nahradený iným sudcom.

Kán. 1625 – Vymáhanie neplatnosti sa môže predložiť spolu s odvolaním v lehote, stanovenej na odvolanie.

Kán. 1626 - § 1. Vymáhanie neplatnosti môžu predložiť nielen stránky, ktoré sa cítia poškodené, ale aj promótor spravodlivosti alebo obhajca zväzku vždy, keď majú právo zasiahnuť.

§ 2. Sám sudca z úradu môže ním vynesovaný neplatný rozsudok stiahnuť alebo opraviť v lehote stanovenej na konanie v kán. 1623, ak medzitým nebolo podané odvolanie spolu so vymáhaním neplatnosti, alebo ak neplatnosť nebola napravená uplynutím lehoty, o ktorej sa hovorí v kán. 1623.

Kán. 1627 - Kauzy o vymáhaní neplatnosti môžu byť prerokované podľa noriem o ústnom sporovom procese.

II. kapitola ODVOLANIE

Kán. 1628 - Stránka, ktorá sa domnieva, že je nejakým rozsudkom poškodená, a takisto promótor spravodlivosti a obhajca zväzku v kauzách, v ktorých sa vyžaduje ich prítomnosť, majú právo odvolať sa proti rozsudku u vyššieho sudcu pri neporušení predpisu kán. 1629.

Kán. 1629 - Odvolanie nie je prípustné:

1. proti rozsudku samého Najvyššieho veľkňaza alebo Apoštolskej signatúry;
2. proti rozsudku postihnutému chybou neplatnosti, ak nie je spojené s vymáhaním neplatnosti podľa normy kán. 1625;
3. proti rozsudku, ktorý sa stal rozsúdenou vecou;
4. proti dekrétu sudcu alebo čiastkovému rozsudku, ktoré nemajú účinnosť definitívneho rozsudku, ak nie je spojené s odvolaním proti definitívnemu rozsudku;
5. proti rozsudku alebo dekrétu v kauze, o ktorej právo určuje, že vec treba čo najrýchlejšie rozhodnúť.

Kán. 1630 - § 1. Odvolanie treba podať pred sudcom, ktorý rozsudok vyniesol, v zánikovej lehote pätnástich využitelných dní od oznámenia o zverejnení rozsudku.

§ 2. Ak sa podáva ústne, má ho notár pred samým odvolávajúcim sa vyhotoviť písomne.

Kán. 1631 - Ak vznikne otázka o práve odvolať sa, má ju podľa noriem ústneho sporového procesu čo najrýchlejšie rozriešiť odvolací tribunál.

Kán. 1632 - § 1. Ak v odvolaní nie je uvedené, ktorému tribunálu je ono určené, predpokladá sa, že bolo podané tribunálu, o ktorom sa hovorí v kán. 1438 a 1439.

§ 2. Ak sa druhá stránka odvolala na iný odvolací tribunál, kauzu rieši tribunál, ktorý je vyššieho stupňa, pri neporušení kán. 1415.

Kán. 1633 - V odvolaní treba pokračovať pred sudcom, *ktorému* je ono určené, do mesiaca od jeho podania, ak sudca, *ktorý* rozsudok vyniesol, neposkytol stránke dlhší čas na jeho pokračovanie.

Kán. 1634 - § 1. Na pokračovanie v odvolaní sa vyžaduje a stačí, aby stránka požiadala vyššieho sudcu o opravu napadnutého rozsudku, priložila kópiu tohto rozsudku a uviedla dôvody odvolania.

§ 2. Ak stránka nemôže vo využitel'nom čase dostať exemplár napadnutého rozsudku od tribunálu, *ktorý* ho vyniesol, medzitým lehoty neplynú a prekážku treba oznámiť sudcovi odvolania; ten má sudcu, *ktorý* rozsudok vyniesol, zaviazať príkazom, aby čím skôr zadosť učinil svojej úradnej povinnosti.

§ 3. Medzitým sudca, *ktorý* rozsudok vyniesol, musí podľa normy kán. 1474 spisy odoslať sudcovi odvolania.

Kán. 1635 - Po nevyužitom uplynutí neodkladných odvolacích lehôt buď pred sudcom, *ktorý* rozsudok vyniesol, alebo pred sudcom, *ktorému* ho treba poslať, sa odvolanie považuje za zanechané.

Kán. 1636 - § 1. Kto sa odvoláva môže sa zrieknuť odvolania s účinkami, o ktorých sa hovorí v kán. 1525.

§ 2. Ak odvolanie podal obhajca zväzku alebo promótor spravodlivosti, môže sa ho zrieknuť obhajca zväzku alebo promótor spravodlivosti odvolacieho tribunálu, ak zákon neurčuje ináč.

Kán. 1637 - § 1. Odvolanie podané žiadateľom je na osoh aj predvolanej stránke a naopak.

§ 2. Ak je viac predvolaných stránok alebo žiadateľov a rozsudok je napadnutý iba jedným z nich alebo iba proti jednému z nich, usudzuje sa, že napadnutie urobili všetci a proti všetkým, kedykoľvek požadovaná vec je nedeliteľná alebo záväzok nerozdielny.

§ 3. Ak jedna stránka podá odvolanie proti niektorej časti rozsudku, protistrana, hoci uplynuli neodkladné lehoty na odvolanie, môže podať vedľajšie odvolanie proti iným častiam v zánikovej lehote pätnástich dní odo dňa, keď jej bolo oznámené hlavné odvolanie.

§ 4. Ak nie je zrejmé niečo iné, predpokladá sa, že odvolanie bolo podané proti všetkým častiam rozsudku.

Kán. 1638 - Odvolanie pozastavuje vykonanie rozsudku.

Kán. 1639 - § 1. Pri neporušení predpisu kán. 1680 §4 sa na odvolacom stupni nemôže prijať nový dôvod žiadosti ani na spôsob užitočného spájania; dosvedčenie sporu sa preto môže vzťahovať iba na to, aby sa predchádzajúci rozsudok potvrdil alebo zmenil, či už úplne, alebo čiastočne.

§ 2. Nové dôkazy sa však prijímajú iba podľa normy kán. 1600.

Kán. 1640 - Na odvolacom stupni treba postupovať tým istým spôsobom ako v prvej inštancii s primeraným prispôbením; ale ak netreba doplniť dôkazy, ihneď po dosvedčení sporu podľa normy kán. 1513 § 1, a kán. 1639 § 1, sa má pristúpiť k diskusii o kauze a k rozsudku.

IX. titul

ROZSÚDENÁ VEC A NAVRÁTENIE DO PÔVODNÉHO STAVU

I. kapitola

ROZSÚDENÁ VEC

Kán. 1641 - Pri zachovaní predpisu kán. 1643 vec sa pokladá za rozsúdenú:

1. ak boli vynesené dva zhodné rozsudky medzi tými istými stránkami, o tej istej žiadosti a z toho istého dôvodu žiadosti;
2. ak vo využiteľnom čase nebolo podané odvolanie proti rozsudku;
3. ak sa na odvolacom stupni zmarilo pojednávanie, alebo došlo k jeho zrieknutiu;
4. ak bol vynesенý definitívny rozsudok, proti ktorému niet odvolania podľa normy kán. 1629.

Kán. 1642 - § 1. Rozsúdená vec požíva právnu pevnosť a nemožno ju priamo napadnúť, ak to nie je podľa normy kán. 1645 § 1.

§ 2. Ona utvára medzi stránkami právne vysporiadanie a oprávňuje na exekučnú žalobu, ako aj na námietku rozsúdenej veci, ktorú môže sudca aj z úradu vyhlásiť, aby prekazil nové uvedenie tej istej kauzy.

Kán. 1643 - Kauzy o stave osôb, nevynímajúc ani kauzy o odlúčení manželov, sa nikdy nestávajú rozsúdenou vecou.

Kán. 1644 - § 1. Ak boli v kauze o stave osôb vynesené dva zhodné rozsudky, hocikedy sa možno obrátiť na odvolací tribunál, pričom treba predložiť nové a vážne dôkazy alebo argumenty v zánikovej lehote tridsiatich dní od podania napadnutia. Odvolací tribunál však musí do jedného mesiaca od predloženia nových dôkazov a argumentov dekrétom stanoviť, či sa nové predloženie kauzy musí prijať alebo nie.

§ 2. Žiadosť sa na vyšší tribunál, aby sa dosiahlo nové predloženie kauzy, nepozastavuje vykonanie rozsudku, ak zákon neurčuje ináč, alebo odvolací tribunál podľa normy kán. 1650 § 3 neprikazuje pozastavenie.

II. kapitola

NAVRÁTENIE DO PÔVODNÉHO STAVU

Kán. 1645 - § 1. Proti rozsudku, ktorý sa stal rozsúdenou vecou, stojí navrátenie do pôvodného stavu, len keď je zjavne preukázaná jeho nespravodlivosť.

§ 2. Avšak nespravodlivosť sa považuje za zjavne preukázanú, len ak:

1. rozsudok sa do takej miery opiera o dôkazy, ktoré sa neskôr ukázali ako nepravdivé, že bez týchto dôkazov by výroková časť rozsudku bola neudržateľná;
2. sa neskôr objavili doklady, ktoré nepochybne dokazujú nové skutočnosti, ktoré vyžadujú opačné rozhodnutie;
3. rozsudok bol vynesený na základe podvodu jednej stránky na škodu druhej;
4. bol zjavne zanedbaný predpis nie čisto procesného zákona;
5. rozsudok odporuje predchádzajúcemu rozhodnutiu, ktoré sa stalo rozsúdenou vecou.

Kán. 1646 - § 1. O navrátenie do pôvodného stavu z dôvodov, o ktorých sa hovorí v kán. 1645 § 2, bod 1-3, treba požiadať sudcu, ktorý rozsudok vyniesol, do troch mesiacov, počítaných odo dňa spoznania týchto dôvodov.

§ 2. O navrátenie do pôvodného stavu z dôvodov, o ktorých sa hovorí v kán. 1645 § 2, bod 4 a 5, treba požiadať odvolací tribunál do troch mesiacov od oznámenia o zverejnení rozsudku; ale ak v prípade, o ktorom sa hovorí v kán. 1645 § 2, bod 5, oznámenie o predchádzajúcom rozhodnutí nastalo neskôr, lehota plynie od tohto oznámenia.

§ 3. Lehoty, o ktorých sa hovorí vyššie, neplynú, kým poškodený je maloletý.

Kán. 1647 - § 1. Žiadosť o navrátenie do pôvodného stavu pozastavuje ešte nezačaté vykonávanie rozsudku.

§ 2. Ak predsa z pravdepodobných náznakov vznikne podozrenie, že žiadosť bola podaná preto, aby sa oddialilo vykonanie rozsudku, sudca môže rozhodnúť, aby sa rozsudok vykonal, ale tomu, kto žiada navrátenie do pôvodného stavu, má poskytnúť vhodnú záruku, že ak k nemu dôjde, nebude poškodený.

Kán. 1648 - Po udelení navrátenia do pôvodného stavu musí sudca vyniesť rozsudok o merite kauzy.

X. titul

SÚDNE TROVY A BEZPLATNÁ PRÁVNA POMOC

Kán. 1649 - § 1. Biskup, ktorý má za úlohu usmerňovať tribunál, má stanoviť normy:

1. o odsúdení stránok na zaplatenie alebo náhradu súdnych trov;
2. o honorároch pre zástupcov, advokátov, znalcov a tlmočníkov a o odškodnení svedkov;
3. o udelení bezplatnej právnej ochrany alebo znížení trov;
4. o náhrade škôd, ktorú musí vykonať ten, kto spor nielen prehral, ale sa aj ľahkomyselne súdil;
5. o peňažnej zálohe alebo dávaní záruky na zaplatenie trov a nahradenie škôd.

§ 2. Proti výroku týkajúcemu sa trov, honorárov a nahradenia škôd niet osobitného odvolania, ale stránka sa do pätnástich dní môže obrátiť na toho istého sudcu, ktorý môže poplatok upraviť.

XI. titul

VYKONANIE ROZSUDKU

Kán. 1650 - § 1. Rozsudok, ktorý sa stal rozsúdenou vecou, sa môže odovzdať na vykonanie pri neporušení predpisu kán. 1647.

§ 2. Sudca, ktorý vyniesol rozsudok, a ak bolo podané odvolanie, aj odvolací sudca, môžu z úradu alebo na žiadosť stránky prikázať predbežné vykonanie rozsudku, ktorý sa ešte nestal rozsúdenou vecou, v prípade potreby po poskytnutí dostatočných záruk, ak ide o príspevky čiže dávky určené na nevyhnutné materiálne zabezpečenie, alebo ak súri iný oprávnený dôvod.

§ 3. Ak je však napadnutý rozsudok, o ktorom sa hovorí v § 2, sudca, ktorý musí napadnutie rozsúdiť, ak vidí, že napadnutie je pravdepodobne opodstatnené a z vykonania rozsudku môže vzniknúť nenahraditeľná škoda, môže buď samo vykonanie pozastaviť, alebo ho viazať na záruku.

Kán. 1651 - Vykonanie rozsudku nie je možné skôr, kým nejestvuje vykonávací dekrét sudcu, ktorým sa vyhlasuje, že rozsudok musí byť odovzdaný na vykonanie; tento dekrét sa podľa povahy rozličných káz má buď zahrnúť do samého znenia rozsudku, alebo vydať osobitne.

Kán. 1652 - Ak vykonanie rozsudku vyžaduje predbežné vyúčtovanie, vzniká vedľajšia otázka, o ktorej má rozhodnúť ten istý sudca, ktorý vyniesol rozsudok, určený na vykonanie.

Kán. 1653 - § 1. Rozsudok musí vykonať sám alebo cez iného biskup diecézy, v ktorej bol vyneseny rozsudok prvého stupňa, ak partikulárny zákon nestanovuje niečo iné.

§ 2. Ale ak to ten odmietne alebo zanedbá, vykonanie na žiadosť stránky, ktorej sa to týka, alebo aj z úradu, patrí autorite, ktorej podľa normy kán. 1439 § 3, podlieha odvolací tribunál.

§ 3. Vykonanie rozsudku u rehoľníkov patrí predstavenému, ktorý vyniesol rozsudok určený na vykonanie, alebo sudcu delegoval.

Kán. 1654 - § 1. Vykonávateľ musí rozsudok vykonať sám podľa bežného významu slov, ak sa v samom znení rozsudku niečo neponecháva na jeho uváženie.

§ 2. Je mu dovolené rozhodovať o námietkach, týkajúcich sa spôsobu a účinnosti vykonania, nie však o merite kauzy; ale ak sa odinakiaľ dozvie, že rozsudok je podľa normy kán. 1620, 1622, 1645 neplatný alebo zjavne nespravodlivý, má sa zdržať vykonania a po upovedomení stránok vec vrátiť tribunálu, ktorý rozsudok vyniesol.

Kán. 1655 - § 1. Ak ide o vecné žaloby, vždy keď bola žalobcovi prisúdená nejaká vec, treba mu ju odovzdať ihneď, ako sa stala rozsúdenou vecou.

§ 2. Ale ak ide o osobné žaloby, keď bol vinník odsúdený, aby odovzdal hnutelnú vec, alebo vyplatil peniaze, alebo niečo iné dal či urobil, sudca v samom znení rozsudku, alebo vykonávateľ, má podľa svojho rozumného uváženia určiť lehotu na splnenie povinnosti, ktorá však nemá byť kratšia než pätnásť dní a dlhšia než šesť mesiacov.

II. oddiel

ÚSTNY SPOROVÝ PROCES

Kán. 1656 - § 1. Ústnym sporovým procesom, o ktorom sa hovorí v tomto oddiele, sa môžu prerokovávať všetky kauzy, ktoré právo nevyklučuje, ak stránka nežiada riadny sporový proces.

§ 2. Ak sa ústny proces použije mimo prípadov, ktoré pripúšťa právo, súdne úkony sú neplatné.

Kán. 1657 - Ústny sporový proces sa na prvom stupni koná pred samosudcom podľa normy kán. 1424.

Kán. 1658 - § 1. V písomnej žiadosti, ktorou sa spor uvádza, okrem toho, čo je uvedené v kán. 1504, sa musia:

1. krátko, úplne a prehľadne vyložiť skutočnosti, o ktoré sa opierajú žiadosti žiadateľa;
2. uviesť tak dôkazy, ktorými chce žiadateľ dokázať skutočnosti, ale ktoré súčasne nemôže predložiť, aby ich sudca mohol ihneď získať.

§ 2. K písomnej žiadosti musia byť aspoň v hodnovernej kópii pripojené doklady, o ktoré sa žiadosť opiera.

Kán. 1659 - § 1. Ak pokus o zmierenie podľa normy kán. 1446 § 2 bol neúspešný, sudca, ak sa domnieva, že písomná žiadosť sa opiera o nejaký základ, má do troch dní dekrétom, pripojeným na konci samej žiadosti prikázať, aby sa exemplár žiadosti doručil pozvanej stránke a dať jej možnosť, aby do pätnástich dní poslala kancelárii tribunálu písomnú odpoveď.

§ 2. Toto oznámenie má účinky súdneho predvolania, o ktorých sa hovorí v kán. 1512.

Kán. 1660 - Ak to vyžadujú námietky pozvanej stránky, sudca má žalujúcej stránke určiť čas na odpoveď, aby z takto oboma stranami prednesených materiálov mal objasnený predmet sporu.

Kán. 1661 - § 1. Po uplynutí lehôt, o ktorých sa hovorí v kán. 1659 a 1660, sudca má po prezretí spisov vymedziť znenie pochybnosti; potom má na pojednávanie, ktoré treba vykonať do tridsiatich dní, predvolať všetkých, ktorí sa musia na ňom zúčastniť, pričom stránkam pripojí znenie pochybnosti.

§ 2. V predvolaní sa má stránkam oznámiť, že najneskôr do troch dní pred pojednávaním môžu predložiť tribunálu nejaký stručný text na podopretie svojich tvrdení.

Kán. 1662 - Na pojednávaní sa majú najskôr prerokovať otázky, o ktorých sa hovorí v kán. 1459-1464.

Kán. 1663 - § 1 . Dôkazy sa zhromažďujú na pojednávaní pri neporušení predpisu kán. 1418.

§ 2. Stránka a jej advokát môžu byť prítomní pri vypočúvaní ostatných stránok, svedkov a znalcov.

Kán. 1664 – Je potrebné, aby notár písomne zaznamenal odpovede stránok, svedkov, znalcov, žiadosti a námietky advokátov, ale súhrne a z nich iba to, čo patrí k podstate kontroverznej veci a aby to odpovedajúci podpísali.

Kán. 1665 - Dôkazy, ktoré sa neuvádzajú alebo nepožadujú v žiadosti alebo v odpovedi, môže sudca prijať iba podľa normy kán. 1452; ale keď bol vypočutý čo i len jeden svedok, sudca môže nariadiť nové dôkazy iba podľa normy kán. 1600.

Kán. 1666 - Ak na pojednávaní nebolo možné zhromaždiť všetky dôkazy, má sa stanoviť iné pojednávanie.

Kán. 1667 - Na tom istom pojednávaní sa po zhromaždení dôkazov koná ústna diskusia.

Kán. 1668 - § 1. Ak sa v diskusii nezistí, že vo vyšetrovaní kauzy treba niečo doplniť alebo že jestvuje niečo, čo prekáža, aby bol rozsudok riadne vyneseny, sudca má hneď po skončení pojednávania sám rozhodnúť kauzu; výroková časť rozsudku sa má ihneď prečítať pred prítomnými stránkami.

§ 2. Tribunál však môže pre obťažnosť veci alebo z iného oprávneného dôvodu rozhodnutie odročiť až do piateho využiteľného dňa.

§ 3. Úplný text rozsudku sa má s uvedením dôvodov oznámiť stránkam čím skôr, spravidla do pätnástich dní.

Kán. 1669 - Ak odvolací tribunál zistí, že na nižšom stupni súdneho konania bol ústny sporový proces použitý v prípadoch, ktoré právo vylučuje, má vyhlásiť neplatnosť rozsudku a kauzu vrátiť tribunálu, ktorý rozsudok vyniesol.

Kán. 1670 - V ostatných veciach, týkajúcich sa spôsobu postupu, sa majú zachovať predpisy kánonov o riadnom sporovom súdnom konaní. Tribunál však môže svojím dekrétom, obsahujúcim dôvody, pozmeniť procesné normy, ktoré nie sú stanovené pre platnosť, aby sa pri neporušení spravodlivosti prispelo k urýchleniu.

III. časť

NIEKTORÉ OSOBITNÉ PROCESY

I. titul

MANŽELSKÉ PROCESY

I. kapitola

KAUZY NA VYHLÁSENIE NEPLATNOSTI MANŽELSTVA²

1. článok

KOMPETENTNÉ FÓRUM A TRIBUNÁLY

Kán. 1671 - § 1. Manželské kauzy pokrstených patria podľa vlastného práva cirkevnému sudcovi.

§ 2. Kauzy o čisto občianskych účinkoch manželstva patria občianskej autorite, ak partikulárne právo nestanovuje, že tieto kauzy, ak sa prerokujú ako vedľajšie a dodatkové, môže rozsúdiť a rozhodnúť cirkevný sudca.

Kán. 1672 - V kauzách o nulite manželstva, ktoré nie sú rezervované Apoštolskému stolcu, sú kompetentné:

1. tribunál miesta, kde bolo manželstvo uzavreté;
2. tribunál miesta, kde má jedna alebo obidve stránky trvalé alebo prechodné bydlisko;
3. tribunál miesta, kde treba zhromaždiť väčšinu dôkazov.

Kán. 1673 - § 1. V každej diecéze sudcom prvej inštancie pre kauzy manželskej nulity, ak právo výslovne neuvádza výnimky, je diecézny biskup, ktorý môže súdnu moc vykonávať osobne alebo prostredníctvom iných, podľa noriem práva.

² Kánony 1671 - 1691 sú v celosti nahradené novým znením. Pápež František, *Mitis Iudex Dominus Iesus*, z 15. augusta 2015, *AAS* 9 (2015) 959-970.

§ 2. Biskup má pre svoju diecézu ustanoviť diecézny tribunál pre kauzy manželskej nulity, pričom tomuto biskupovi ostane právomoc obrátiť sa na iný blízky diecézny alebo interdiecézny tribunál.

§ 3. Kauzy o nulite manželstva treba zveriť kolégiu troch sudcov. Kolégiu musí predsedáť sudca klerik, ostatní sudcovia môžu byť laici.

§ 4. Ak biskup moderátor nemôže v diecéze ustanoviť kolégiový tribunál a nemôže si ani vybrať iný blízky tribunál, ako je to stanovené v § 2, zverí kauzy samosudcovi klerikovi, ktorý ak je to možné, si priberie dvoch poradcov bezúhonného života, odborníkov v právnych alebo humanitných vedách, ktorých na tento účel schválil biskup; tomuto samosudcovi prináleží, ak sa nestanovilo niečo iné, to, čo kolégiu, predsedovi alebo spravodajcovi.

§ 5. Tribunál druhej inštancie pre platnosť musí byť vždy kolégiový tribunál, podľa predpisu predchádzajúceho § 3.

§ 6. Z tribunálu prvej inštancie sa odvolanie podáva na metropolitný tribunál druhej inštancie, pri zachovaní predpisov kánonov 1438-1439 a 1444.

2. článok

PRÁVO NAPADNÚŤ MANŽELSTVO

Kán. 1674 - § 1. Napadnúť manželstvo sú spôsobilí: (1) manželia, (2) promótor spravodlivosti, keď sa neplatnosť stala už známou, ak sa manželstvo nemôže konvalidovať alebo to nie je vhodné.

§ 2. Manželstvo, ktoré za života obidvoch manželov nebolo žalované, po smrti jedného z nich alebo obidvoch nemožno žalovať, ak otázka týkajúca sa platnosti nie je predpokladom na rozriešenie inej kontroverzie buď na kánonickom fóre, alebo na občianskom fóre.

§ 3. Ak jeden z manželov zomrie kým kauza prebieha, má sa zachovať kán. 1518.

3. článok

UVEDENIE A POJEDNÁVANIE KAUCY

Kán. 1675 – Sudca skôr ako prijme kauzu, musí mať istotu, že sa manželstvo nenapraviteľne rozpadlo tak, že by bolo nemožné znovu obnoviť manželské spolunažívanie.

Kán. 1676 - § 1. Súdny vikár po doručení žiadosti na uvedenie sporu, ak je presvedčený, že má nejaký právny základ, prijme ju a dekrétom priloženým k žiadosti na uvedenie sporu nariadi, aby jej kópia bola doručená obhajcovi zväzku a, ak žiadosť na uvedenie sporu nie je podpísaná obidvoma stránkami, aj pozvanej stránke, a určí im časovú lehotu pätnásť dní, aby vyjadrili k žiadosti svoje stanovisko.

§ 2. Po uplynutí uvedenej časovej lehoty a potom, ako druhú stránku azda znova napomenul, aby vyjadrila svoje stanovisko, po vypočutí obhajcu zväzku, súdny vikár určí dekrétom dosvedčenie sporu a stanoví, či sa bude kauza prerokúvať riadnym procesom alebo skrátеныm procesom podľa noriem kánonov 1683-1687. Tento dekrét sa ihneď oznámi stránkam a obhajcovi zväzku.

§ 3. Ak rozhodne, že sa kauza bude prerokúvať riadnym procesom, súdny vikár tým istým dekrétom ustanoví súdne kolégium alebo samosudcu s dvomi poradcami podľa kán. 1673 § 4.

§ 4. Ak však rozhodne, že sa kauza bude prerokúvať skrátеныm procesom, súdny vikár pokračuje podľa kán. 1685.

§ 5. Dosvedčenie sporu musí určiť, z akého titulu alebo z akých titulov je napadnutá platnosť manželstva.

Kán. 1677 - § 1. Obhajca zväzku, patróni stránok aj promótor spravodlivosti, ak je účastníkom súdneho konania, majú právo:

1. byť prítomní na vypočúvaní stránok, svedkov a znalcov, pri zachovaní predpisu kán. 1559;

2. nahliadnuť do súdnych spisov, hoci aj nezverejnených, a preskúmať doklady predložené stránkami.

§ 2. Stránky nemôžu byť prítomné pri vypočúvaní, o ktorom sa hovorí v § 1, bod 1.

Kán. 1678 - § 1. V kauzách manželskej neplatnosti súdne priznanie a vyhlásenia stránok, podopreté prípadnými svedkami dôveryhodnosti, môžu mať silu plného dôkazu, ak to sudca uzná, berúc do úvahy všetky indície a dôkazné prvky, ak nie sú iné prvky, ktoré by to spochybnili.

§ 2. V tých istých kauzách, aj výpoveď jedného svedka môže mať úplnú hodnovernosť, ak ide o kvalifikovaného svedka, ktorý vypovedá o veciach vykonaných z úradu, alebo o okolnosti vecí alebo osôb, tomu nasvedčujú.

§ 3. V kauzách o impotencii alebo nedostatku súhlasu pre choromyselnosť alebo psychickú anomáliu, má sudca využiť pomoc jedného alebo viacerých znalcov, ak sa to z okolností zreteľne neukáže ako zbytočné; v ostatných kauzách sa má zachovať predpis kán. 1574.

§ 4. Vždy, keď pri vyšetrowaní kauzy vznikne veľmi pravdepodobná pochybnosť o nezavršení manželstva, tribunál môže po vypočutí stránok kauzu o nulite pozastaviť, doplniť vyšetrowanie na dosiahnutie dišpenzu od uzavretého manželstva a napokon odoslať spisy Apoštolskému stolcu spolu so žiadosťou o dišpenz jedného alebo obidvoch manželov a s vyjadrením tribunálu a biskupa.

4. článok

ROZSUDOK, JEHO NAPADNUTIE A VYKONATEĽNOSŤ

Kán. 1679 – Rozsudok, ktorým sa po prvý raz vyhlásila neplatnosť manželstva, po uplynutí časových lehôt určených v kánonoch 1630-1633, stáva sa vykonateľným.

Kán. 1680 - § 1. Stránka, ktorá sa považuje za poškodenú a rovnako aj promótor spravodlivosti a obhajca zväzku, má právo podať žiadosť na vymáhanie neplatnosti rozsudku alebo odvolanie proti rozsudku v zmysle kánonov 1619-1640.

§ 2. Po uplynutí časových lehôt stanovených právom na odvolanie a jeho pokračovanie a potom, ako tribunál vyššej inštancie dostal súdne spisy, ustanoví sa kolégium sudcov, určí sa obhajca zväzku a stránky sa vyzvú, aby predložili svoje poznámky v stanovenej časovej lehote; po jej uplynutí, ak sa odvolanie zreteľne javí ako naťahovanie času, kolégiový tribunál svojím dekrétom potvrdí rozsudok prvej inštancie.

§ 3. Ak bolo odvolanie prijaté, treba postupovať tým istým spôsobom ako v prvej inštancii s primeraným prispôbením.

§ 4. Ak sa na odvolacom stupni uvedie nový titul neplatnosti manželstva, tribunál ho môže ako na prvej inštancii prijať a rozhodnúť o ňom.

Kán. 1681 – Ak bol vynesенý vykonateľný rozsudok, môže sa podať kedykoľvek na tretiu inštanciu žiadosť o nové riešenie kauzy podľa predpisu kán. 1644, pričom treba predložiť nové a vážne dôvody alebo argumenty v zánikovej lehote tridsiatich dní od podania žiadosti.

Kán. 1682 - § 1. Keď sa rozsudok, ktorým sa vyhlásila neplatnosť manželstva, stal vykonateľným, stránky, ktorých manželstvo bolo vyhlásené za neplatné, môžu uzavrieť nový sobáš, ak im v tom nebráni zákaz pripojený k samotnému rozsudku alebo zákaz stanovený miestnym ordinárom.

§ 2. Hneď ako sa rozsudok stal vykonateľným, súdny vikár ho musí oznámiť ordinárovi miesta, kde bolo manželstvo uzavreté. Ten sa však musí postarať, aby sa v knihách manželstiev a pokrstených čo najskôr urobil záznam o vyhlásenej neplatnosti manželstva a o prípadne stanovených zákazoch.

5. článok

SKRÁTENÝ MANŽELSKÝ PROCES PRED BISKUPOM

Kán. 1683 – Diecéznemu biskupovi patrí súdiť kauzy manželskej neplatnosti skráteným procesom, keď:

1. žiadosť podajú obidve stránky alebo jedna z nich so súhlasom druhej;
2. nastane taký súbeh okolností skutkov i osôb, podopretých svedectvami alebo dokumentmi, ktoré si nevyžadujú nijaké ďalšie skúmanie a dôslednejšie zbieranie dôkazov a neplatnosť je zrejmalá.

Kán. 1684 – Žiadosť na uvedenie sporu, ktorým sa začína skrátenejší proces, okrem toho, čo sa uvádza v kán. 1504, musí:

1. krátko, úplne a prehľadne vyložiť skutočnosti, o ktoré sa žiadosť opiera;
2. uviesť dôkazy, ktoré môže sudca ihneď získať;
3. pripojiť dokumenty, o ktoré sa žiadosť opiera.

Kán. 1685 – Súdny vikár v tom istom dekréte, ktorým určí dosvedčenie sporu, ustanoví vyšetrovateľa a poradcu a povolá do tridsiatich dní na zasadanie všetkých, ktorí sa musia na ňom zúčastniť a ktoré sa má konať podľa normy kán. 1686.

Kán. 1686 – Vyšetrovateľ, nakoľko je to možné, na jedinom zasadaní zozbiera dôkazy a určí lehotu pätnásť dní na predloženie prípadných pripomienok v prospech zväzku a obhajob stránok.

Kán. 1687 - § 1. Diecézny biskup po prijatí spisov, po porade s vyšetrovateľom a poradcom a po zvážení pripomienok obhajcu zväzku a prípadných obhajob stránok, ak nadobudol morálnu istotu o neplatnosti manželstva, vynesie rozsudok. V opačnom prípade vráti kauzu na riadny proces.

§ 2. Úplný text rozsudku so zdôvodnením nech sa oznámi čím skôr stránkam.

§ 3. Proti rozsudku biskupa sa možno odvolať k metropolitovi alebo na Rímsku Rotu; ak bol rozsudok vynesý metropolitom, odvolanie sa podáva k najstaršiemu sufragánovi; a proti rozsudku iného biskupa, ktorý nemá vyššieho predstaveného iba Rímskeho veľkňaza, sa možno odvolať k biskupovi, ktorého si tento nastálo určil.

§ 4. Ak sa odvolanie zreteľne ukáže iba ako naťahovanie procesu, metropolita alebo biskup, o ktorom sa zmieňuje § 3, alebo dekan Rímskej Roty, ho svojím dekrétom hneď na začiatku zamietne; ak sa však prijme, kauza sa vráti na riadne prerokovanie na druhom stupni.

6. článok

DOKLADOVÝ PROCES

Kán. 1688 - Po prijatí žiadosti predloženej podľa normy kán. 1676, diecézny biskup alebo súdny vikár alebo určený sudca môže po vynechaní náležitostí riadneho procesu, ale po predvolaní stránok a za účasti obhajcu zväzku rozsudkom vyhlásiť neplatnosť manželstva, ak z dokladu, ktorý nepodlieha nijakému protirečeniu ani námietke, je celkom zrejmá existencia zneplatňujúcej prekážky alebo zrejmý nedostatok zákonnej formy, len keď s rovnakou istotou je zrejmé, že dišpenz nebol daný alebo že zástupca nemal platný mandát.

Kán. 1689 - § 1. Proti tomuto vyhláseniu sa obhajca zväzku, ak sa rozumne domnieva, že buď nedostatky, o ktorých sa hovorí v kán. 1688, alebo nejestvovanie dišpenzu nie sú isté,

musí sa odvolať na sudcu druhej inštancie, ktorému treba poslať spisy a písomne ho upozorniť, že ide o dokladový proces.

§ 2. Stránke, ktorá sa domnieva, že je poškodená, zostáva nedotknuté právo odvolať sa.

Kán. 1690 - Sudca druhej inštancie za účasti obhajcu zväzku a po vypočutí stránok tým istým spôsobom, o ktorom sa hovorí v kán. 1688, rozhodne, či rozsudok treba potvrdiť alebo či skôr treba v kauze postupovať riadnym právnym postupom; v tomto prípade kauzu vráti tribunálu prvej inštancie.

7. článok

VŠEOBECNÉ NORMY

Kán. 1691 - § 1. V rozsudku sa majú stránky upozorniť na mravné alebo aj občianske záväzky, ak by ich zaväzovali voči sebe navzájom a voči deťom, aby nebolo zanedbané ich zaopatrenie a výchova.

§ 2. Kauzy na vyhlásenie neplatnosti manželstva nemôžu byť prerokúvané ústnym sporovým procesom, o ktorom sa pojednáva v kánonoch 1656-1670.

§ 3. V ostatných veciach, ktoré sa týkajú spôsobu postupu, treba uplatniť, ak tomu nebráni povaha veci, kánony o súdnych konaniach vo všeobecnosti a o riadnom sporovom súdnom konaní pri zachovaní osobitných noriem, týkajúcich sa káuz o stave osôb a káuz, ktoré sa vzťahujú na verejné dobro.

II. kapitola

KAUZY O ODLÚČENÍ MANŽELOV

Kán. 1692 - § 1. O osobnom odlúčení pokrstených manželov, ak pre partikulárne miesta nie je legitímne postarané ináč, sa môže rozhodnúť dekrétom diecézneho biskupa alebo rozsudkom sudcu podľa normy nasledujúcich kánonov.

§ 2. Biskup diecézy, v ktorej manželia majú pobyť, môže po zvážení osobitných okolností udeliť dovolenie obrátiť sa na občianske fórum tam, kde cirkevné rozhodnutie nemá občianske účinky, alebo ak sa predvída, že občiansky rozsudok nebude protirečiť Božiemu právu.

§ 3. Sudca sa má usilovať, aby sa pri zachovaní predpisu § 2 kauza už od samého začiatku preniesla na občianske fórum, ak sa kauza vzťahuje aj na čisto občianske účinky manželstva.

Kán. 1693 - § 1. Ak niektorá stránka alebo promótor spravodlivosti nežiadajú riadny sporový proces, má sa použiť ústny sporový proces.

§ 2. Ak bol použitý riadny sporový proces a bolo podané odvolanie, tribunál druhého stupňa má postupovať podľa normy kán. 1680 § 2, pri zachovaní toho, čo treba zachovať.

Kán. 1694 - Čo sa týka kompetencie tribunálu, majú sa zachovať predpisy kán. 1672.

Kán. 1695 - Sudca, skôr než prijme kauzu, a vždy, keď vidí nádej na úspech, má použiť pastoračné prostriedky, aby sa manželia zmierili a aby ich priviedol k obnoveniu manželského spolužitia.

Kán. 1696 - Kauzy o odlúčení manželov sa vzťahujú aj na verejné dobro; preto v nich musí vždy vystupovať promótor spravodlivosti podľa normy kán. 1433.

III. kapitola

PROCES NA DOSIAHNUTIE DIŠPENZU OD PLATNE UZAVRETÉHO A NEZAVRŠENÉHO MANŽELSTVA

Kán. 1697 - Iba manželia alebo jeden z nich, hoci aj proti vôli druhého, majú právo žiadať milosť dišpenzu od manželstva platne uzavretého a nezavršeného .

Kán. 1698 - § 1. Iba Apoštolský stolec rozsudzuje o skutočnosti nezavršenia manželstva a o existencii oprávneného dôvodu na udelenie dišpenzu.

§ 2. Dišpenz však udeľuje jedine Rímsky veľkňaz.

Kán. 1699 - § 1. Diecézny biskup trvalého alebo prechodného bydliska žiadateľa je kompetentný na prijatie písomnej žiadosti o dišpenz; biskup, ak je preukázané, že žiadosť je odôvodnená, musí nariadiť, aby sa viedol proces.

§ 2. Ale ak má predkladaný prípad osobitné ťažkosti právneho alebo mravného poriadku, diecézny biskup sa má poradiť s Apoštolským stolcom.

§ 3. Proti dekrétu, ktorým biskup zamietá písomnú žiadosť, je možný rekurz na Apoštolský stolec.

Kán. 1700 - § 1. Biskup má pri zachovaní predpisu kán. 1678 §4, vedenie týchto procesov trvalo alebo v jednotlivých prípadoch zveriť tribunálu svojej alebo inej diecézy alebo súcemu kňazovi.

§ 2. Ale ak bola podaná súdna žiadosť na vyhlásenie neplatnosti tohto manželstva, vedenie procesu sa má zveriť tomu istému tribunálu.

Kán. 1701 - § 1. V týchto procesoch vždy musí mať účasť obhajca zväzku.

§ 2. Patrón sa nedovoľuje, ale biskup môže pre obťažnosť prípadu dovoliť, aby žiadateľovi alebo pozvanej stránke pomáhal znalec práva.

Kán. 1702 – Počas vedenia procesu sa majú vypočúť obidvaja manželia a podľa možnosti sa majú zachovávať kánony o zhromažďovaní dôkazov v riadnom sporovom súdnom konaní a v kauzách o neplatnosti manželstva, len keď sa dajú prispôbiť povahe týchto procesov.

Kán. 1703 - § 1. Spisy sa nezverejňujú; ale ak sudca vidí, že z predložených dôkazov vzniká vážna prekážka žiadosti žiadajúcej stránky alebo námietke pozvanej stránky, má to opatrne oznámiť stránke, ktorej sa to týka.

§ 2. Sudca môže predložený doklad alebo prijaté svedectvo ukázať stránke, ktorá to žiada, a vymedziť čas na predloženie záverov.

Kán. 1704 - § 1. Vyšetrovateľ má po skončení vyšetrovania predložiť všetky spisy s primeranou správou biskupovi, ktorý má podľa objektívnej pravdy vyjadriť úsudok tak o skutočnosti neužívania, ako aj o oprávnenom dôvode na dišpenz a o vhodnosti milosti.

§ 2. Ak je vedenie procesu zverené podľa normy kán. 1700 inému tribunálu, pripomienky v prospech zväzku sa majú vypracovať na tomto fóre, ale úsudok, o ktorom sa hovorí v § 1, patrí poverujúcemu biskupovi, ktorému má vyšetrovateľ spolu so spismi odovzdať primeranú správu.

Kán. 1705 - § 1. Biskup má zaslať Apoštolskému stolcu všetky spisy spolu so svojim vyjadrením a s pripomienkami obhajcu zväzku.

§ 2. Ak sa podľa úsudku Apoštolského stolca vyžaduje doplnenie vyšetrovania, biskupovi sa to naznačí uvedením bodov, o ktoré má byť vyšetrovanie doplnené.

§ 3. Ale ak Apoštolský stolec odpísal, že z uvedeného sa nezavŕšenie nepreukázalo, vtedy znalec práva, o ktorom sa hovorí v kán. 1701 § 2, môže spisy procesu, nie však vyjadrenie biskupa, prezrieť v sídle tribunálu, aby uvážil, či sa môže uviesť niečo vážne na opätovné podanie žiadosti.

Kán. 1706 - Apoštolský stolec odosiela reskript dišpenzu biskupovi; ten reskript oznámi stránkam a okrem toho čo najskôr prikáže farárovi miesta uzavretia manželstva, ako aj miesta prijatia krstu, aby v knihách manželstiev a pokrstených urobili záznam o udelenom dišpenze.

IV. kapitola

PROCES NA VYHLÁSENIE PREDPOKLADANEJ SMRTI JEDNÉHO Z MANŽELOV

Kán. 1707 - § 1. Kedykoľvek smrť jedného z manželov nemožno dokázať hodnoverným cirkevným alebo občianskym dokladom, druhá manželská stránka nemôže byť považovaná za oslobodenú od manželského zväzku, ak nevydá diecézny biskup vyhlásenie o predpokladanej smrti.

§ 2. Vyhlásenie, o ktorom sa hovorí v § 1, môže diecézny biskup vydať iba vtedy, ak po vykonaní potrebných zisťovaní, z výpovedí svedkov, z verejnej mienky alebo z indícií nadobudol morálnu istotu o smrti jedného z manželov. Sama neprítomnosť jedného z manželov, hoci dlhotrvajúca, nestačí.

§ 3. V neistých a zložitých prípadoch sa má biskup poradiť s Apoštolským stolcom.

II. titul

KAUZY NA VYHLÁSENIE NEPLATNOSTI POSVÄTNEJ VYSVIACKY

Kán. 1708 - Platnosť posvätnéj vysviacky majú právo napadnúť buď sám klerik, alebo ordinár, ktorému klerik podlieha alebo v ktorého diecéze bol vysvätený.

Kán. 1709 - § 1. Písomná žiadosť sa musí zaslať kompetentnej kongregácii, ktorá rozhodne, či o kauze má rokovať sama kongregácia Rímskej kúrie, alebo tribunál, ktorý ona určí.

§ 2. Po odoslaní písomnej žiadosti má klerik samým právom zakázané vykonávať prijaté svätenia.

Kán. 1710 - Ak kongregácia zverila kauzu tribunálu, majú sa zachovať, keď tomu nebráni povaha veci, kánony o súdnych konaniach vo všeobecnosti a o riadnom sporovom súdnom konaní pri neporušení predpisov tohto titulu.

Kán. 1711 - V týchto kauzách má obhajca zväzku tie isté práva a je viazaný tými istými povinnosťami, aké má obhajca manželského zväzku.

Kán. 1712 – Klerik po druhom rozsudku, ktorý potvrdil neplatnosť posvätnéj vysviacky, stráca všetky práva vlastné klerickému stavu a je oslobodený od všetkých záväzkov.

III. titul

SPÔSOBY AKO SA VYHNÚŤ SÚDNYM KONANIAM

Kán. 1713 – Aby sa vyhlo súdnym sporom, je vhodné používať pokonanie čiže zmierenie, alebo možno kontroverziu zveriť súdu jedného alebo viacerých rozhodcov.

Kán. 1714 - O pokonaní, kompromise a rozhodcovskom súde sa majú zachovať normy, ktoré si stránky vybrali, alebo ak si stránky žiadne nevybrali, zákon, ktorý vydala konferencia biskupov, ak taký je, alebo občiansky zákon platný v mieste, kde sa uzatvára dohoda.

Kán. 1715 - § 1. Pokonanie alebo kompromis nemôže platne nastať v tých veciach, ktoré sa týkajú verejného dobra, alebo v iných, s ktorými stránky nemôžu voľne nakladať.

§ 2. Ak ide o cirkevné časné majetky, majú sa vždy, keď to predmet vyžaduje, zachovať náležitosti, ktoré stanovuje právo pre scudzenie cirkevných vecí.

Kán. 1716 - § 1. V prípade, že občiansky zákon nepriznáva rozhodcovskému rozsudku účinnosť, ak nie je potvrdený sudcom, na to aby rozhodcovský rozsudok v cirkevnej kontroverzii mal účinnosť v kánonickom fóre, potrebuje potvrdenie cirkevného sudcu miesta, v ktorom bol vyneseny.

§ 2. Ale ak občiansky zákon pripúšťa napadnutie rozhodcovského rozsudku pred občianskym sudcom, v kánonickom fóre sa to isté napadnutie môže podať u cirkevného sudcu, ktorý je v prvom stupni kompetentný kontroverziu rozsúdiť.

IV. časť

TRESTNÝ PROCES

I. kapitola

PREDBEŽNÉ ZISŤOVANIE

Kán. 1717 - § 1. Kedykoľvek má ordinár aspoň pravdepodobnú správu o delikte, má sám alebo cez inú vhodnú osobu preveriť skutočnosti a okolnosti, ako aj pripočítateľnosť, ak sa toto preverovanie nezdá úplne zbytočné.

§ 2. Treba sa chrániť toho, aby sa týmto zisťovaním neohrozilo čiekoľvek dobré meno.

§ 3. Kto vykonáva zisťovanie, má tie isté moci a povinnosti ako audítor v procese; ak sa potom začne súdny proces, nemôže v ňom byť sudcom.

Kán. 1718 - § 1. Keď sa zdá, že je zhromaždených dosť údajov, ordinár má rozhodnúť:

1. či sa môže začať proces na uloženie alebo vyhlásenie trestu;

2. či je to so zreteľom na kán. 1341 osožné;

3. či treba použiť súdny proces, alebo, ak to zákon nezakazuje, treba postupovať mimosúdny dekrétom.

§ 2. Ordinár má dekrét, o ktorom sa hovorí v § 1, odvolať alebo zmeniť vždy, keď sa mu na základe nových údajov zdá, že treba rozhodnúť ináč.

§ 3. Ordinár má pri vydávaní dekrétov, o ktorých sa hovorí v § 1 a 2, vypočúť dvoch sudcov alebo iných znalcov práva, ak to považuje za rozumné.

§ 4. Skôr než ordinár rozhodne podľa normy § 1, má zvážiť, či kvôli tomu, aby sa vyhlo neužitočným súdnym konaniam, nebude osožné, aby so súhlasom stránok on sám alebo zisťovateľ rozriešil otázku o škodách podľa dobra a spravodlivosti.

Kán. 1719 - Spisy zisťovania a dekréty ordinára, ktorými sa zisťovanie začína alebo končí, ako aj všetko, čo predchádzalo zisťovaniu, ak nie je potrebné pre trestný proces, má sa uchovávať v tajnom archíve kúrie.

II. kapitola PRIEBEH PROCESU

Kán. 1720 - Ak ordinár usúdi, že treba postupovať mimosúdnym dekrétom:

1. má vinníka oboznámiť s obžalobou a dôkazmi a má mu poskytnúť možnosť obhajovať sa, len ak sa riadne predvolaný vinník zanedbal dostaviť;
2. má s dvoma prísediacimi dôkladne zvážiť všetky dôkazy a argumenty;
3. ak je delikt s istotou preukázaný a trestná žaloba nezanikla, má vydať dekrét podľa normy kán. 1342-1350, aspoň stručne vyložiť dôvody podľa práva a podľa skutočnosti.

Kán. 1721 - § 1. Ak ordinár rozhodol, že treba začať trestný súdny proces, má spisy zisťovania odovzdať promótorovi spravodlivosti, ktorý podľa normy kán. 1502 a 1504 má sudcovi odovzdať žalobný spis.

§ 2. Pred vyšším tribunálom úlohu žalobcu vykonáva promótor spravodlivosti, ustanovený pri tomto tribunáli.

Kán. 1722 - Ordinár po vypočutí promótora spravodlivosti a po predvolaní obžalovaného môže v ktoromkoľvek štádiu procesu zabrániť obžalovanému vykonávať posvätnú službu alebo nejaký cirkevný úrad a nejakú cirkevnú úlohu, uložiť mu alebo zakázať pobyt na istom mieste alebo území, alebo mu aj zakázať verejnú účasť na najsvätejšej Eucharistii, aby sa predišlo pohoršeniam, chránila sa sloboda svedkov a zabezpečilo sa uplatnenie spravodlivosti; toto všetko treba po zaniknutí dôvodu odvolať a po zaniknutí trestného procesu sa toto končí samým právom.

Kán. 1723 - § 1. Keď sudca vinníka predvoláva, musí ho vyzvať, aby si podľa normy kán. 1481 § 1 ustanovil advokáta v lehote, ktorú určil sám sudca.

§ 2. Ak sa vinník o to nepostaral, sám sudca mu pred dosvedčením sporu má vymenovať advokáta, ktorý má vykonávať úlohu dovedty, kým si vinník neustanoví advokáta.

Kán. 1724 - § 1. Promótor spravodlivosti sa môže na ktoromkoľvek stupni súdneho konania zrieknuť pojednávania na pokyn alebo so súhlasom ordinára, z rozhodnutia ktorého sa proces začal.

§ 2. Aby zrieknutie bolo platné, musí ho vinník prijať, ak sám nie je vyhlásený za neprítomného na súdnom konaní.

Kán. 1725 - V diskusii kauzy, či sa koná písomne alebo ústne, má mať obžalovaný vždy právo, aby on sám alebo jeho advokát, alebo zástupca ako posledný písal alebo hovoril.

Kán. 1726 - Ak je na ktoromkoľvek stupni a štádiu trestného súdneho konania jasne zistené, že vinník delikt nespáchal, sudca to musí rozsudkom vyhlásiť a vinníka oslobodiť, hoci by sa súčasne preukázalo, že trestná žaloba zanikla.

Kán. 1727 - § 1. Vinník môže podať odvolanie aj vtedy, keď bol rozsudkom len preto oslobodený, že trest bol fakultatívny, alebo preto, že sudca použil moc, o ktorej sa hovorí v kán. 1344 a 1345.

§ 2. Promótor spravodlivosti sa môže odvolať vždy, keď usúdi, že nie je dostatočne postarané o nápravu pohoršenia alebo o obnovenie spravodlivosti.

Kán. 1728 - § 1. V trestnom súdnom konaní treba pri neporušení predpisov kánonov tohto titulu uplatniť kánony o súdnych konaniach vo všeobecnosti a o riadnom sporovom súdnom konaní, so zachovaním osobitných noriem o kauzách, týkajúcich sa verejného dobra, ak tomu neprekáža povaha veci.

§ 2. Obžalovaný nie je povinný priznať sa k deliktu a ani mu nemožno uložiť prísahu.

III. kapitola

ŽALOBA O NÁHRADU ŠKÔD

Kán. 1729 - § 1. Poškodená stránka môže v samom trestnom súdnom konaní predložiť podľa normy kán. 1596 sporovú žalobu o náhradu škôd, ktoré jej boli spôsobené deliktom.

§ 2. Ak sa zákrok poškodenej stránky, o ktorom sa hovorí v § 1, nevykoná na prvom stupni trestného súdneho konania, viac sa nedovoľuje.

§ 3. Odvolanie v kauze o škodách sa koná podľa normy kán. 1628-1640, aj keby sa odvolanie v trestnom súdnom konaní nemohlo uskutočniť; ale ak sa predložia obidve odvolania, hoci od rozličných stránok, má byť iba jedno odvolacie súdne konanie pri neporušení predpisu kán. 1730.

Kán. 1730 - § 1. Sudca môže súdne konanie o škodách odročiť, až kým nevynesie definitívny rozsudok v trestnom súdnom konaní, aby sa tak vyhlo prílišnému predlžovaniu trestného súdneho konania.

§ 2. Sudca, ktorý takto konal, musí po vynesení rozsudku v trestnom súdnom konaní rozsudzovať o škodách, hoci trestné súdne konanie pre podané napadnutie ešte prebieha, alebo vinník bol oslobodený z dôvodu, ktorý ho nezbavuje povinnosti nahradiť škodu.

Kán. 1731 - Rozsudok vynesie v trestnom súdnom konaní, hoci sa stal rozsúdenou vecou, poškodenej stránke nedáva žiadne právo, ak nezakročila podľa normy kán. 1729.

V. časť

SPÔSOB POSTUPU PRI ADMINISTRATÍVNYCH REKURZOCH A PRI ODVOLÁVANÍ ALEBO PREKLADANÍ FARÁROV

I. oddiel

REKURZ PROTI ADMINISTRATÍVNYM DEKRÉTOM

Kán. 1732 - To, čo sa v kánonoch tohto oddielu stanovuje o dekrétach, treba uplatňovať na všetky jednotlivé administratívne úkony vydané v mimosúdnom vonkajšom fóre s výnimkou tých, ktoré vydáva sám Rímsky veľkňaz alebo sám ekumenický koncil.

Kán. 1733 - § 1. Vždy, keď sa niekto domnieva, že je dekrétom poškodený, je veľmi žiadúce, aby sa vyhlo sporu medzi ním a pôvodcom dekrétu a aby sa spoločným úsilím hľadalo medzi nimi spravodlivé riešenie pri prípadnom využití sprostredkovania a úsilia vážených osôb tak, aby sa vhodným spôsobom kontroverzia odvrátila alebo urovnala.

§ 2. Konferencia biskupov môže stanoviť, aby sa v každej diecéze natrvalo ustanovil istý úrad alebo rada, ktorých úlohou má byť hľadanie a predkladanie spravodlivého riešenia podľa noriem, stanovených touto konferenciou; ale ak to konferencia nenariadi, takúto radu alebo takýto úrad môže ustanoviť biskup.

§ 3. Úrad alebo rada, o ktorých sa hovorí v § 2, majú vyvíjať činnosť predovšetkým vtedy, keď sa podľa normy kán. 1734 žiadalo odvolanie dekrétu a lehoty na rekurz ešte neuplynuli; ale ak bol proti dekrétu podaný rekurz, sám predstavený, ktorý o rekurze rozhoduje, má vždy, keď vidí nádej na dobrý výsledok, vyzvať predkladateľa rekurzu i pôvodcu dekrétu, aby takéto riešenia hľadali.

Kán. 1734 - § 1. Skôr než niekto podá rekurz, musí písomne žiadať odvolanie alebo opravu dekrétu od jeho pôvodcu; predloženie tejto žiadosti sa súčasne chápe aj ako žiadosť o pozastavenie vykonania.

§ 2. Žiadosť sa musí podať v zánikovej lehote desiatich užitočných dní od zákonného doručenia dekrétu.

§ 3. Normy § 1 a 2 neplatia:

1. pre rekurz, podávaný u biskupa proti dekrétom vydaným autoritami, ktoré sú mu podriadené;
2. pre rekurz, podávaný proti dekrétu, ktorým sa rozhoduje o hierarchickom rekurze, ak rozhodnutie nevydal biskup;
3. pre rekurzy, podávané podľa normy kán. 57 a 1735.

Kán. 1735 - Ak pôvodca dekrétu v priebehu tridsiatich dní od prijatia žiadosti, o ktorej sa hovorí v kán. 1734, doručí nový dekrét, ktorým buď prvý opravuje, alebo rozhoduje, že žiadosť treba zamietnuť, lehoty na podanie rekurzu plynú od doručenia nového dekrétu; ale ak v priebehu tridsiatich dní nijako nerozhodne, lehoty plynú od tridsiateho dňa.

Kán. 1736 - § 1. V tých veciach, v ktorých hierarchický rekurz pozastavuje vykonanie dekrétu, ten istý účinok má aj žiadosť, o ktorej sa hovorí v kán. 1734.

§ 2. V ostatných prípadoch, ak pôvodca dekrétu v priebehu desiatich dní od prijatia žiadosti, o ktorej sa hovorí v kán. 1734, nerozhodol o pozastavení vykonania, pozastavenie sa medzitým môže žiadať od jeho hierarchického predstaveného, ktorý ho môže nariadiť iba z vážnych dôvodov, dbajúc vždy na to, aby spása duši neutrpela nijakú škodu.

§ 3. Ak sa rekurz podáva po pozastavení vykonania dekrétu podľa normy § 2, ten, kto musí o rekurze rozhodovať, má podľa normy kán. 1737 § 3, rozhodnúť, či sa pozastavenie má potvrdiť alebo odvolať.

§ 4. Ak sa v stanovenej lehote nepodá proti dekrétu nijaký rekurz, pozastavenie vykonania, ktoré bolo medzitým podľa normy § 1 alebo 2 uskutočnené, tým samým zaniká.

Kán. 1737³ - § 1. Kto tvrdí, že je dekrétom poškodený, môže z akéhokoľvek oprávneného dôvodu podať rekurz u hierarchického predstaveného toho, kto dekrét vydal; rekurz sa môže podať u samého pôvodcu dekrétu, ktorý ho musí ihneď odoslať kompetentnému hierarchickému predstavenému.

§ 2. Rekurz treba podať v zánikovej lehote pätnástich využitelných dní, ktoré v prípadoch, o ktorých sa hovorí v kán. 1734 § 3, plynú odo dňa, keď bol dekrét doručený, v ostatných prípadoch však plynú podľa normy kán. 1735.

§ 3. Aj v prípadoch, v ktorých rekurz nepozastavuje vykonanie dekrétu samým právom a ani pozastavenie nie je nariadené podľa normy kán. 1736 § 2, predstavený predseda môže z vážneho dôvodu nariadiť, aby sa vykonanie pozastavilo a dbá na to, aby spása duši neutrpela nijakú škodu.

Kán. 1738 - Predkladateľ rekurzu má vždy právo vziať si advokáta alebo zástupcu, pričom sa treba vyhnúť neúčinným priet'ahom; ba ak predkladateľ rekurzu nemá patróna a predstavený to považuje za potrebné, má byť ustanovený patrón z úradu; predstavený však môže vždy nariadiť, aby sa predkladateľ rekurzu osobne dostavil na vypočúvanie.

Kán. 1739 - Predstavenému, ktorý o rekurze rozhoduje, je podľa toho, ako si to prípad vyžaduje, dovolené dekrét nielen potvrdiť alebo vyhlásiť za neplatný, ale ho aj zrušiť, odvolať, alebo, ak to predstavený považuje za užitočnejšie, opraviť, nahradiť, pozmeniť.

II. oddiel

³ PCCICAI, odpoveď III, z 29. apríl 1987, AAS 80 (1988) 1818:

Pochybnosť: Či skupina veriacich, ktorá nie je právnickou osobou, ba chýba jej aj schválenie, o ktorom hovorí kán. 299 § 3, má aktívnu legitimitu na podanie hierarchického rekurzu proti dekrétu vlastného diecézneho biskupa?

Odpoveď: Záporne, keď ide o skupinu; kladne keď ide o jednotlivých veriacich, či už konajú jednotlivo alebo spoločne, len keď skutočne utrpeli škodu. Pri posudzovaní tejto škody by mal sudca postupovať s primeraným rozlišovaním.

POSTUP PRI ODVOLÁVANÍ A PREKLADANÍ FARÁROV

I. kapitola

SPÔSOB POSTUPU PRI ODVOLÁVANÍ FARÁROV

Kán. 1740 - Keď sa služba niektorého farára z nejakého dôvodu aj bez jeho ťažkej viny stane škodlivou alebo aspoň neúčinnou, diecézny biskup ho môže z farnosti odvolať.

Kán. 1741 - Dôvody, pre ktoré možno farára z jeho farnosti zákonne odvolať, sú najmä tieto:

1. spôsob konania, ktorý prináša cirkevnému spoločenstvu veľkú škodu alebo vyvoláva znepokojenie;
2. neskúsenosť alebo trvalá duševná či telesná choroba, ktorá robí farára neschopným, aby s osohom plnil svoje úlohy;
3. strata dobrého mena u počestných a vážených farníkov, alebo odpor voči farárovi, o ktorom sa predvída, že v krátkom čase neskončí;
4. vážna nedbanlivosť alebo porušovanie povinností farára, ktoré pretrvávajú aj po napomenutí;
5. zlé spravovanie časných majetkov na veľkú škodu Cirkvi, keď sa proti tomuto zlu nemôže použiť iný prostriedok.

Kán. 1742 - § 1. Ak sa z vykonaného skúmania preukáže, že existuje dôvod, o ktorom sa hovorí v kán. 1740, biskup má vec prerokovať s dvoma farármi, vybratými zo skupiny, ktorú na to natrvalo utvorila kňazská rada na návrh biskupa; ale ak aj potom usúdi, že treba prikročiť k odvolaniu, po uvedení dôvodu a dôkazov a to kvôli platnosti, má farárovi otcovsky poradiť, aby sa do pätnástich dní zriekol úradu.

§ 2. Keď ide o farárov, ktorí sú členmi rehoľného inštitútu alebo spoločnosti apoštolského života, má sa zachovať predpis kán. 682 § 2.

Kán. 1743 - Farár sa môže zrieknuť nielen priamo a jednoducho, ale aj s podmienkou, len keď ju biskup môže legitímne prijať a naozaj ju aj prijme.

Kán. 1744 - § 1. Ak farár počas určených dní neodpovie, biskup má výzvu zopakovať a predĺžiť využiteľný čas na odpoveď.

§ 2. Ak biskup zistil, že farár druhú výzvu prijal a neodpovedal, hoci mu nebránila nijaká prekážka, alebo ak farár bez udania akýchkoľvek dôvodov zrieknutie odmieta, biskup má vydať odvolací dekrét.

Kán. 1745 – Ale ak farár uvedený dôvod a jeho opodstatnenie napadne a pripojí také dôvody, ktoré sa biskupovi zdajú nedostačujúce, biskup, aby platne konal:

1. má vyzvať farára, aby po prezretí do spisov zhrnul svoje námietky do písomnej správy, ba aby predložil protidôkazy, ak nejaké má;
2. potom po doplnení skúmania, ak je to potrebné, má vec zvážiť spolu s tými farármi, o ktorých sa hovorí v kán. 1742 § 1, ak títo nemôžu, je potrebné určiť iných;
3. napokon má stanoviť, či farára treba odvolať alebo nie, a hneď má vydať o tom dekrét.

Kán. 1746 - Biskup sa má o odvolaného farára postarať buď tak, že mu zverí iný úrad, ak je naň súci, alebo prostredníctvom dôchodku podľa toho, ako si to prípad vyžaduje a okolnosti dovoľujú.

Kán. 1747 -§ 1. Odvolaný farár sa musí zdržať vykonávania úradu farára, čo najskôr uvoľniť farskú budovu a všetko, čo patrí farnosti, odovzdať tomu, komu biskup farnosť zveril.

§ 2. Ak ide o chorého, ktorý sa z farskej budovy nemôže bez ťažkosti odsťahovať inam, má mu ju biskup ponechať na užívanie, a to aj výlučne, kým táto potreba trvá.

§ 3. Biskup nemôže vymenovať nového farára, kým nie je rozhodnutý rekurz proti odvolaciemu dekrétu, ale má sa o farnosť dočasne postarať cez administrátora farnosti.

II. kapitola

SPÔSOB POSTUPU PRI PREKLADANÍ FARÁROV

Kán. 1748 - Ak dobro duší alebo potreba či prospech Cirkvi vyžaduje, aby bol farár zo svojej farnosti, ktorú s osohom riadi, preložený do inej farnosti alebo do iného úradu, biskup mu má preloženie navrhnúť písomne a odporučiť, aby z lásky k Bohu a k dušiam súhlasil.

Kán. 1749 - Ak farár nemieni vyhovieť rade a odporúčaniu biskupa, má dôvody písomne predložiť.

Kán. 1750 - Ak biskup napriek predloženým dôvodom usudzuje, že nie je potrebné odstúpiť od zámeru, má s dvoma farármi, vybranými podľa normy kán. 1742 § 1, zvážiť dôvody, ktoré sú za preloženie alebo proti nemu; ale ak sa aj potom domnieva, že preloženie treba vykonať, má farárovi zopakovať otcovskú výzvu.

Kán. 1751 - § 1. Keď sa toto uskutočnilo a farár sa aj naďalej vzpiera a biskup sa domnieva, že preloženie treba uskutočniť, má vydať dekrét o preložení, stanoviac, že farnosť po uplynutí určeného času bude uprázdnená.

§ 2. Po nevyužitom uplynutí času má farnosť vyhlásiť za uprázdnenú.

Kán. 1752 - V kauzách prekladania sa majú uplatniť predpisy kán. 1747, pričom treba zachovať kánonickú miernosť a mať pred očami spásu duší, ktorá musí byť v Cirkvi vždy najvyšším zákonom.